

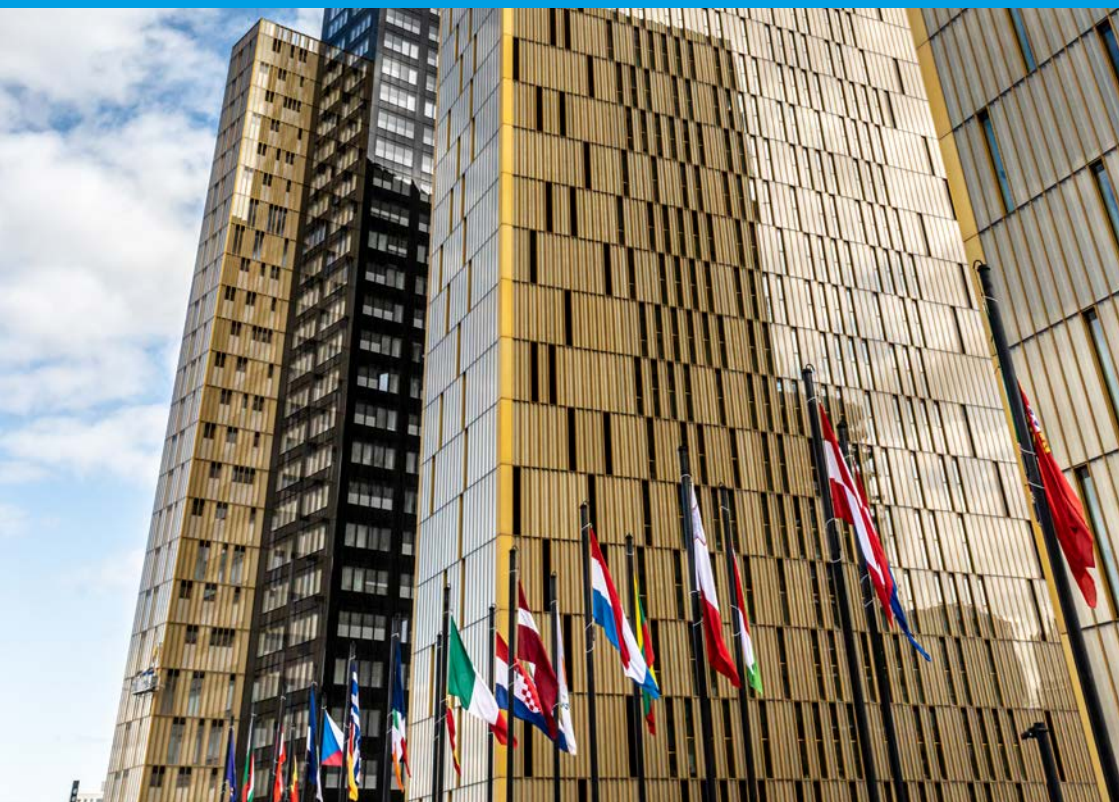

Ministerie van Buitenlandse Zaken

Jaarbericht 2021

Procesvertegenwoordiging Hof van Justitie van de EU

aal recht | Handvest | Institutioneel recht | Intellectuele eigendom | Landbouw | Mededinging | Milieu | Telecom | Procesrecht | Vervoer | Sociaal recht

[illegible]

Jaarbericht 2021

**Procesvertegenwoordiging
Hof van Justitie van de EU**

Inbreng van de Nederlandse regering

Inhoudsopgave

Voorwoord 6

Hoofdstuk 1:	
Procesvertegenwoordiging bij het Hof van Justitie van de EU	10
Plaats en bezetting	11
Zaakbehandeling	11
Totstandkoming van de Nederlandse inbreng: de ICER-H	11
Procedures voor het Hof en het Gerecht	12
- <i>Prejudiciële zaken</i>	12
- <i>Prejudiciële spoedprocedure en versnelde procedure</i>	13
- <i>Rechtstreekse zaken</i>	13
- <i>Advieszaken</i>	14
De Raadswerkgroep Hof van Justitie	14
Het EU-Agentennetwerk	14
Kennisoverdracht	15

Hoofdstuk 2

Uitspraken van het Hof van Justitie, het Gerecht en het EVA-Hof

16

Asiel en Migratie	17
Associatierecht	21
Beroepskwalificaties	22
Burgerschap	23
Burgerlijke en handelszaken	24
Consumentenbescherming	24
Douane	25
Fiscaal recht	26
Gegevensbescherming	28
Investeringsbescherming	28
Landbouw en visserij	29
Milieu	30
Rechtsstaat	32
Sancties	33
Sociaal recht	35
Sociale zekerheid	37
Staatssteun	39

Strafrecht	40
Telecom	42
Vrij verkeer – Diensten	44
Vrij verkeer – Goederen	45
Vrij verkeer – vestiging	46
Doorhalingen	46

Voorwoord

Voor u ligt het zestiende jaarbericht van de Nederlandse procesvertegenwoordiging bij het Hof van Justitie van de Europese Unie. Het jaarbericht geeft de inbreng van de Nederlandse regering weer in zaken die in 2021 door het Hof van Justitie, het Gerecht en het EVA-Hof (de Europese hoven) zijn afgedaan. De Europese hoven waarborgen de eerbiediging van het recht van de Unie voor ongeveer 450 miljoen burgers en hun rechtspraak kan invloed hebben op het Nederlandse recht en beleid. Om die reden brengt de Nederlandse regering actief haar visie naar voren in zaken bij de Europese hoven.

De Nederlandse regering heeft in 62 zaken die de Europese hoven in 2021 hebben afgedaan een bijdrage geleverd. Van de in totaal 54 prejudiciële uitspraken waarin de Nederlandse regering schriftelijke opmerkingen heeft ingediend, zijn er 15 gewezen naar aanleiding van verwijzingsuitspraken van Nederlandse rechters. De Nederlandse regering heeft in één zaak beroep ingesteld en heeft in 7 rechtstreekse zaken geïntervenieerd aan de zijde van één van de hoofdpartijen bij het geschil. Het oordeel van de Europese hoven van de in dit jaarbericht besproken zaken komt in ruime meerderheid overeen met het door de Nederlandse regering ingebrachte standpunt.

| 9 |

In 2021 waren ook nog steeds de gevolgen van de COVID-19 crisis merkbaar bij de Europese hoven. De negatieve reisadviezen in de verschillende lidstaten leidde er onder meer toe dat partijen niet altijd konden afreizen naar Luxemburg. In dat licht heeft het Hof het mogelijk gemaakt dat partijen via videoconferentie konden deelnemen aan de mondelinge behandeling in Hofzaken. Ook in 2021 heeft Nederland op deze wijze een aantal keer aan een zitting van het Hof deelgenomen.

De COVID-19 crisis heeft in 2021 ook zijn sporen nagelaten in de rechtspraak: op verzoek van Ryanair vernietigde het Gerecht de goedkeuring door de Europese Commissie (de Commissie) van de door Nederland, vanwege de COVID-19 crisis, aan KLM verleende steun. Vanwege de grote implicaties van de vernietiging gaf het Gerecht evenwel de Commissie de gelegenheid de geconstateerde gebreken te herstellen door binnen twee maanden een nieuw besluit vast te stellen.

Verder heeft het Hof in 2021 wederom een aantal belangrijke uitspraken gedaan over het beginsel van de rechterlijke onafhankelijkheid en de rechtsstaat (*rule of law*). Deze uitspraken hadden onder meer betrekking op Roemeense hervormingen op het gebied van de rechterlijke organisatie (zaak C-83/10 e.a.), en de Poolse tuchtregeling voor rechters (zaak C-791/19).

Hoewel het Hof veelal in lijn met de Nederlandse inzet uitspraak doet, moet Nederland soms ook verliezen incasseren. Zo verwierp het Hof het door Nederland ingestelde beroep tegen het door de Raad en het Europees Parlement ingestelde verbod op pulsvisserij (zaak C-733/19).

Dit jaarbericht is in twee hoofdstukken ingedeeld. Het eerste hoofdstuk geeft een overzicht van de werkzaamheden van de Nederlandse procesvertegenwoordiging in Luxemburg. Het tweede hoofdstuk bevat een nadere toelichting op de uitspraken in zaken waaraan Nederland heeft deelgenomen.

| 10 |

Wij hopen dat dit jaarbericht de Nederlandse inbreng in Hofzaken voor de lezer inzichtelijk maakt. Mocht u naar aanleiding van dit jaarbericht vragen en/of suggesties hebben dan stellen wij dit zeer op prijs. Deze vragen en/of suggesties kunt u sturen naar DJZ-ER@minbuza.nl. Ook wijzen wij u graag op de website van het Expertise Centrum Europees Recht van de afdeling Europees recht van het ministerie van Buitenlandse Zaken voor meer informatie over Unierechtelijke vraagstukken (www.minbuza.nl/ecer).

Den Haag, 3 juni 2022

Namens de gemachtigden bij het Hof van Justitie en het EVA-Hof,

Mielle Bulterman, Hoofd van de afdeling Europees recht, ministerie van Buitenlandse Zaken

Jurian Langer, Hoofd Hofcluster

Marianne Gijzen

Annemarie Hanje

Joost Hoogveld

Pauline Huurnink

Michelle de Ree

Charlotte Schillemans

Siemen van Ditmarsch, Secretaris ICER-H

Awesta Rassa, Griffier

Marie Vesayt, Griffier

Zandria Pattiiha, Paralegal

Hoofdstuk 1:

Procesvertegenwoordiging bij het Hof van Justitie van de EU

Plaats en bezetting

Nederland is een actieve lidstaat bij de Europese hoven. De procesvoering namens de Nederlandse regering bij de Europese hoven wordt uitgevoerd door het ministerie van Buitenlandse Zaken.

Zaakbehandeling

Momenteel zijn acht juristen bij de afdeling Europees recht van de Directie Juridische Zaken (DJZ/ER) bij het ministerie van Buitenlandse Zaken gemachtigd om in Luxemburg op te treden namens de Nederlandse regering. Deze gemachtigden, ook wel ‘agenten’ genoemd, maken deel uit van het Hofcluster. Naast het Hofcluster bestaat DJZ/ER uit een Adviescluster en het Expertisecentrum Europees Recht (ECER). Het hoofd van de afdeling Europees recht is samen met het hoofd van het Hofcluster verantwoordelijk voor de coördinatie van de procesvoering. Samen met de andere agenten treden zij regelmatig op namens de Nederlandse regering in zaken bij de Europese hoven. Het Hofcluster wordt ondersteund door een griffier. Deze is belast met de registratie van de zaken, de stroom van processtukken van en naar de hoven, en de distributie naar de verschillende departementen. Het Hofcluster coördineert de voorbereiding en de formulering van het standpunt van de Nederlandse regering voor de Europese hoven in zowel prejudiciële als rechtstreekse zaken. Deze zaken kunnen alle mogelijke onderwerpen van het Europees recht beslaan.

| 13 |

Totstandkoming van de Nederlandse inbreng: de ICER-H

Beslissingen over deelname aan een procedure bij de Europese hoven worden genomen in de Interdepartementale Commissie Europees Recht – Hofzaken (ICER-H). De ICER-H is een vaste interdepartementale werkgroep waarin alle departementen zijn vertegenwoordigd. De ICER-H komt elke twee weken bijeen en wordt voorgezeten door het hoofd van de afdeling Europees recht of het hoofd van het Hofcluster. Tijdens deze vergaderingen worden de bij de Europese hoven aanhangige zaken en de door deze hoven gedane uitspraken beoordeeld op hun relevantie en mogelijke gevolgen voor Nederland. Het Hof heeft in 2021 772 zaken afgedaan, waarvan 567 prejudiciële zaken. Het Gerecht heeft in 2021 951 zaken afgedaan.

Een reden voor een Nederlandse inbreng in een bepaalde zaak kan bijvoorbeeld zijn gelegen in de mogelijke gevolgen van een uitspraak voor de Nederlandse regelgeving of het Nederlandse beleid. Ook mogelijke financiële consequenties of het streven naar beïnvloeding van bepaalde Europese rechtsontwikkelingen in een door Nederland wenselijk geachte richting kunnen redenen zijn om in een zaak te interveniëren.

Procedures voor het Hof en het Gerecht

Prejudiciële zaken

In een prejudiciële zaak stelt een nationale rechter het Hof een vraag over de uitleg van het Unierecht. Deze procedure, die wordt geregeld in artikel 267 van het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie (VWEU), beoogt een doeltreffende en uniforme toepassing van het Europese recht te waarborgen, zodat een verschil in uitleg van het Unierecht in diverse lidstaten wordt voorkomen. In deze procedure stelt de nationale rechter een prejudiciële vraag in een zogenoemde verwijzingsuitspraak. De term ‘prejudicieel’ duidt erop dat de uitspraak van het Hof over de gestelde vraag voorafgaat aan de eindbeslissing van de nationale rechter. Op deze prejudiciële vraag geeft het Hof antwoord in de vorm van een arrest of met redenen omklede beschikking. De nationale rechter past vervolgens de gegeven uitleg toe op het nationale geschil. Aan de prejudiciële procedure kunnen de betrokken nationale procespartijen, de lidstaten en de EU-instellingen deelnemen door hun standpunt over de gestelde vragen kenbaar te maken aan het Hof. Alle nationale verwijzingsuitspraken worden door het Hof aan het Hofcluster van de afdeling Europees recht toegestuurd. Deze uitspraken worden vervolgens in de ICER-H beoordeeld op een eventueel Nederlands belang. Is er een belang voor Nederland, dan wordt besloten tot deelname aan de procedure voor het Hof.

De prejudiciële procedure kent in beginsel twee fasen: de fase van de schriftelijke opmerkingen en die van de mondelinge behandeling oftewel de zitting. Zaken kunnen evenwel zonder zitting worden afgedaan. Lidstaten kunnen zowel in zaken van eigen bodem als in zaken afkomstig uit andere lidstaten opmerkingen indienen. De Nederlandse regering dient in beginsel altijd opmerkingen in bij prejudiciële zaken die het gevolg zijn van verwijzingsuitspraken van de Nederlandse rechters.

Prejudiciële spoedprocedure en versnelde procedure

De gemiddelde looptijd van een zaak bij het Hof is ongeveer 15 maanden. De prejudiciële spoedprocedure en de versnelde procedure kunnen, bij wijze van uitzondering, deze duur aanmerkelijk verkorten. Op 1 maart 2008 is de prejudiciële spoedprocedure, de zogenaamde *Procédure Préjudicielle d'Urgence* (PPU), in werking getreden. Volgens deze procedure, vastgesteld in artikel 107 van het procesreglement van het Hof, kan een nationale rechter het Hof verzoeken om een spoedbehandeling van een prejudiciële verwijzing wanneer er vragen aan de orde zijn die betrekking hebben op politieke en justitiële samenwerking in strafzaken of op visa, asiel en migratie (deel III, titel V, VWEU). In deze procedure kunnen uitsluitend de nationale procespartijen, de EU- instellingen en de lidstaat van de verwijzingsuitspraak deelnemen aan de schriftelijke fase. De overige lidstaten kunnen wel deelnemen aan de mondelinge behandeling. In 2021 heeft het Hof 3 uitspraken gedaan in een prejudiciële spoedprocedure waarbij Nederland betrokken was.

| 15 |

Naast de spoedprocedure is er de mogelijkheid voor het Hof om een zaak versneld te behandelen. Deze versnelde procedure is verankerd in artikel 105 van het procesreglement van het Hof. Dit is de zogenaamde *Procédure Préjudicielle Accélérée* (PPA). In deze procedure kunnen alle lidstaten aan de schriftelijke fase meedoen. In 2021 heeft de Nederlandse regering aan één PPA zaak meegeedaan.

Rechtstreekse zaken

Nederland kan in rechtstreekse zaken optreden als partij of als interveniënt. Als partij kan Nederland zowel optreden in de hoedanigheid van verzoeker als in de hoedanigheid van verweerder. Nederland kan in rechtstreekse zaken als verzoeker optreden middels een beroep tot nietigverklaring krachtens artikel 263 VWEU. Vaak betreffen deze zaken een beroep tegen een Commissiebesluit dat is gericht aan Nederland, bijvoorbeeld met betrekking tot staatssteun. Deze beroepen worden in de regel door het Gerecht behandeld. Hoger beroep is doorgaans mogelijk bij het Hof. In 2021 is in één directe zaak uitspraak gedaan waarin Nederland partij was.

Nederland kan zich ook als interveniënt voegen in een zaak tussen derde partijen (particulieren, lidstaten, instellingen). Een interventie dient altijd plaats te vinden ter ondersteuning van een van de partijen. De mogelijkheid

voor een interveniënt in een rechtstreekse procedure om eigen punten op te werpen is beperkt. Om die reden wordt door de lidstaten selectief gebruik gemaakt van deze interventiemogelijkheid. In 2021 zijn 7 uitspraken gedaan in directe zaken met Nederland als interveniënt.

Ook rechtstreekse procedures kennen in de regel twee fasen: een schriftelijke en een mondelinge. De schriftelijke fase bestaat in de regel uit twee rondes. In de eerste ronde maken de partijen hun zienswijze bekend in een verzoekschrift of verweerschrift. In de tweede schriftelijke ronde doen partijen dit middels repliek of dupliek.

Advieszaken

Op grond van artikel 218, lid 11, VWEU kunnen de lidstaten, het Europees Parlement, de Raad en de Commissie bij het Hof advies inwinnen over de verenigbaarheid van een beoogde internationale overeenkomst met de EU-Verdragen. Deze advisering door het Hof betreft vooral de verdeling van de bevoegdheden tussen de EU en de lidstaten. In een dergelijke adviesprocedure kunnen zowel lidstaten als instellingen interveniëren om hun visie naar voren te brengen. Advieszaken doen zich niet elk jaar voor.

| 16 |

De Raadswerkgroep Hof van Justitie

In deze Raadswerkgroep vinden de onderhandelingen plaats over onderwerpen die het Hof aangaan. De Nederlandse inbreng in deze Raadswerkgroepen wordt geleverd door medewerkers van het Hofcluster in samenwerking met de collega's van de (beleids-)Directie Integratie Europa (DIE) en de juridisch adviseur van de Permanente Vertegenwoordiging van Nederland bij de EU. De Nederlandse instructies voor de onderhandelingen worden afgestemd in de ICER-H. In 2021 hebben er geen bijeenkomsten van de Raadswerkgroep Hof van Justitie plaatsgevonden.

Het EU-Agentennetwerk

Het Hofcluster participeert actief in het netwerk van agenten waaraan alle EU-lidstaten deelnemen. Dit informele netwerk is op Nederlands initiatief in 2002 opgericht. Er wordt binnen het netwerk (elektronisch) informatie uitgewisseld over lopende zaken. Daarnaast biedt het netwerk de gelegenheid om het optreden van de verschillende lidstaten in zaken te

coördineren.

Eén-à tweemaal per jaar komen alle agenten uit de verschillende lidstaten bijeen. De Nederlandse regering wordt daarbij doorgaans vertegenwoordigd door het hoofd van de afdeling Europees recht en het hoofd van het Hofcluster. Vanwege de COVID-19 crisis zijn de agentenbijeenkomsten in Berlijn en Ljubljana digitaal gehouden.

Daarnaast vinden soms bijeenkomsten in Brussel plaats ter coördinatie van standpunten in aanloop naar een zitting waaraan meerdere lidstaten, en soms ook de EU-instellingen, deelnemen.

Kennisoverdracht

Het Hofcluster maakt deel uit van de afdeling Europees recht. Deze afdeling is een kennisafdeling die ten dienste staat van het Nederlandse overheidsbeleid. Medewerkers van de afdeling verzorgen regelmatig lezingen en cursussen bij andere departementen en uitvoerende diensten. Leden van het Hofcluster verzorgen ook regelmatig cursussen over de Hofpraktijk en lezingen over de ontwikkelingen in het Unierecht, bijvoorbeeld aan universiteiten, de Academie voor Wetgeving en rechtbanken.

| 17 |

Er bestaan verschillende mogelijkheden om stage te lopen bij het Hofcluster. Zo bestaat de gelegenheid om de buitenstage van de opleiding tot rechter door te brengen bij het Hofcluster. Daarnaast kunnen studenten een stage lopen bij DJZ/ER om zo kennis te maken met de procesvoering bij de Europese hoven. In 2021 hebben 5 studentenstagiairs op de afdeling meegewerkt.

Hoofdstuk 2

Uitspraken van het Hof van Justitie, het Gerecht en het EVA-Hof

Asiel en migratie

Arrest van het Hof van 14 januari 2021, zaak C-441/19, Staatssecretaris van Justitie en Veiligheid, (Rechtbank Den Haag, zittingsplaats 's-Hertogenbosch, Nederland)

TQ is een onbegeleide minderjarige asielzoeker uit Guinee, tegen wie Nederland een terugkeerbesluit op grond van de terugkeerrichtlijn (2008/115) heeft uitgevaardigd. Hij kan echter voorlopig niet terug naar Guinee omdat er geen adequate opvang voor hem is. TQ kwam ook niet in aanmerking voor het speciale beleid dat Nederland voert ten aanzien van onbegeleide minderjarige asielzoekers die bij het doen van hun eerste verblijfsaanvraag jonger waren dan 15 jaar. Voor deze groep wordt eerst gekeken of zij in aanmerking komen voor een verblijfstitel in het kader van het zogenoemde 'buitenschuldbeleid'. In dit verband wordt ook getoetst of er opvang is in het land van terugkeer. Het Hof oordeelt dat Nederland dit onderscheid op basis van leeftijd niet mag maken. Bovendien mag een lidstaat alleen een terugkeerbesluit tegen een onbegeleide minderjarige asielzoeker nemen nadat is vastgesteld dat de minderjarige in het land van herkomst kan rekenen op adequate opvang. Als een lidstaat zich ervan overtuigd heeft dat die opvang aanwezig is, mag niet gewacht worden met de verwijdering van de onbegeleide minderjarige asielzoeker tot hij de leeftijd van 18 jaar heeft bereikt. Deze uitspraak komt niet overeen met het standpunt van Nederland.

| 19 |

Arrest van het Hof van 24 februari 2021, zaak C-673/19, M e.a. (Raad van State, Nederland)

M heeft in Nederland asiel aangevraagd. Zijn aanvraag is afgewezen, omdat hij eerder de vluchtelingenstatus in Bulgarije heeft verkregen. Verder heeft M het bevel gekregen om Nederland te verlaten en naar Bulgarije te vertrekken. Wegens de weigering daar gevolg aan te geven is hij in bewaring gesteld. De Raad van State wil weten of dat mocht, nu tegen M geen formeel terugkeerbesluit is genomen. Ja, antwoordt het Hof. Het Unierecht staat hier niet aan in de weg. Een dergelijke situatie wordt niet geregeld door de terugkeerrichtlijn, zodat die richtlijn geen toepassing heeft. Datzelfde geldt voor het Handvest. Bij de gedwongen overbrenging en de inbewaringstelling moeten wel de grondrechten van het EVRM en het Vluchtelingenverdrag volledig worden geëerbiedigd. De uitspraak is in lijn met het Nederlandse standpunt.

Arrest van het Hof van 4 maart 2021, zaak C-193/19, Migrationsverket (Zweden)

Artikel 25 van de Schengenuitvoeringsovereenkomst (SUO) vereist dat een lidstaat voorafgaand aan de afgifte van een verblijfstitel het Schengeninformatiesysteem (SIS) raadpleegt. Als de betrokken derdelanderesignaleerd staat, kan een verblijfsvergunning alleen worden afgegeven wegens 'ernstige redenen', zoals humanitaire overwegingen of internationale verplichtingen. Centrale vraag in deze zaak is of artikel 25 SUO in de weg staat aan de afgifte van een verblijfsvergunning aan een derdelander met het oog op gezinshereniging, wanneer die derdelander signaleerd staat in het SIS en hij zijn identiteit niet kan aantonen met een geldig reisdocument. Het Hof wijst erop dat artikel 25 SUO geen materiële eisen stelt aan de binnenkomst of het verblijf in Schengengebied en dus ook geen eisen stelt met betrekking tot de vaststelling van de identiteit van een derdelander. Verder oordeelt het Hof dat de ernstige redenen, zoals bedoeld in artikel 25 SUO, ook redenen in verband met de bescherming van het gezinsleven kunnen omvatten. In dat licht concludeert het Hof dat artikel 25 SUO zich niet verzet tegen de afgifte, verlenging of vernieuwing van een verblijfstitel met het oog op gezinshereniging van een in het SIS-gesignaleerd persoon zoals in het hoofdgeding. Deze uitkomst sluit aan bij de Nederlandse inbreng in deze zaak.

| 20 |

Arrest van het Hof van 15 april 2021, zaak C-194/19, État Belge (België)

De Palestijns staatsburger H.A. diende in België een asielverzoek in. De Belgische autoriteiten besloten echter, na instemming door de Spaanse autoriteiten, tot overdracht van H.A. aan Spanje. In beroep tegen dit besluit voerde H.A. aan dat zijn broer inmiddels ook in België verbleef en dat zijn verzoek nu gezamenlijk met dat van zijn broer moest worden onderzocht. De verwijzende rechter vraagt het Hof om te verduidelijken of het recht op een effectief rechtsmiddel, zoals bedoeld in artikel 27 van de Dublin III-verordening (verordening 604/2013) in samenhang of los van artikel 47 van het Handvest, inhoudt dat de nationale rechter rekening moet houden met gegevens die dateren van na het besluit tot Dublin-overdracht. De Nederlandse regering betoogde dat de nationale rechter bij de beoordeling van een overdrachtsbesluit rekening moet kunnen houden met gegevens die dateren van na dat besluit, wanneer dit beslissend is voor de juiste toepassing van de Dublin III-verordening. In deze zaak is echter het feit dat de meerderjarige broer in België verbleef niet beslissend, omdat deze broer geen gezinslid is in de zin van de Dublin III-verordening, aldus de

Nederlandse regering. Het Hof bevestigt deze punten, maar voegt daaraan toe dat lidstaten moeten voorzien in een specifiek rechtsmiddel dat in de praktijk waarborgt dat de betrokkene niet aan een andere lidstaat wordt overgedragen wanneer een omstandigheid, die dateert van na het overdrachtsbesluit, aan de tenuitvoerlegging van dit besluit in de weg staat. De uitspraak is in lijn met het Nederlandse standpunt.

Arrest van het Hof van 3 juni 2021, zaak C-546/19, Westerwaldkreis (Duitsland)

Aan derdelander BZ is om redenen van openbare orde een inreis- en verblijfsverbod opgelegd. Een terugkeerbesluit is echter niet aan hem opgelegd. Door een passage in het terugkeerhandboek twijfelt de Duitse verwijzende rechter of dit besluit om ‘niet-migratiegerelateerde’ redenen onder de terugkeerrichtlijn valt. Het Hof oordeelt dat de werkingssfeer van de richtlijn uitsluitend wordt bepaald door de situatie van illegaal verblijf waarin de derdelander zich bevindt. Welke redenen aan deze illegale situatie ten grondslag liggen is niet relevant. Het terugkeerhandboek is een aanbeveling van de Commissie die geen bindende kracht heeft en hier dus niet aan af kan doen, aldus het Hof. Verder is het Hof van oordeel dat een inreisverbod niet van kracht kan blijven als het terugkeerbesluit, waaraan dit inreisverbod is gekoppeld, is ingetrokken. Het zou in strijd zijn met het doel van de richtlijn om het bestaan van een dergelijke intermediaire status van illegaal verblijvende derdelanders te dulden. Dit geldt evenzeer als de betreffende derdelander niet kan worden verwijderd omdat het beginsel van non-refoulement zich hiertegen verzet. Ook in die situatie geldt de plicht een terugkeerbesluit vast te stellen tegen een illegaal verblijvende derdelander, waarna de verwijdering moet worden uitgesteld. Dit arrest komt grotendeels overeen met de Nederlandse inbreng.

| 21 |

Arrest van het Hof van 10 juni 2021, zaak C-901/19, CF e.a. (Duitsland)

Verzoekers, Afghaanse staatsburgers en afkomstig uit de provincie Nangarhar, hebben verzocht om subsidiaire bescherming in Duitsland. Hun verzoeken zijn afgewezen. In het kader van de beroepsprocedure vraagt de verwijzende rechter het Hof of verzoekers te vrezen hebben voor een ‘ernstige en individuele bedreiging’ als gevolg van willekeurig geweld in het kader van een gewapend conflict als bedoeld in artikel 15, onder c, van de kwalificatierichtlijn (2011/95). Het Hof overweegt ten eerste dat de vaststelling of sprake is van een dergelijke bedreiging niet afhankelijk mag worden gesteld van de voorwaarde dat de persoon die om subsidiaire bescherming verzoekt

aantoont dat hij specifiek wordt getroffen op grond van elementen die eigen zijn aan zijn persoonlijke situatie. Ten tweede mag deze vaststelling evenmin afhankelijk worden gesteld van één enkel kwantitatief criterium. De in de Duitse rechtspraak ontwikkelde voorwaarde, dat de verhouding tussen het aantal slachtoffers in het betrokken gebied en het totale aantal personen dat de bevolking van dat gebied telt een bepaalde drempel bereikt, kan daarom geen stand houden. Ten derde oordeelt het Hof dat alle omstandigheden van het concrete geval globaal in aanmerking moeten worden genomen bij die vaststelling, met name die omstandigheden die kenmerkend zijn voor de situatie in het land van herkomst van de verzoeker. De uitspraak is deels in lijn met het Nederlandse standpunt.

Arrest van het Hof van 10 juni 2021, zaak C-921/19, (Rechtbank Den Haag, zittingsplaats 's-Hertogenbosch, Nederland)

In deze zaak hebben de Nederlandse autoriteiten het asielverzoek van een Afghaan afgewezen, omdat zijn verklaringen gedeeltelijk ongeloofwaardig zijn geacht. Het besluit tot afwijzing is daarna in rechte komen vast te staan. Verzoeker heeft nadien een nieuw verzoek ingediend en wilde met nieuwe documenten zijn eerdere relaas alsnog staven. Hij heeft daarbij originele documenten overgelegd van de stukken die hij bij het eerdere asielverzoek als kopie had overgelegd. De authenticiteit van die documenten kon echter niet worden vastgesteld, zodat de staatssecretaris deze documenten automatisch niet als nieuw element in de zin van artikel 40, lid 2, van de procedurerichtlijn (2012/32) beschouwde. Volgens het Hof is deze praktijk in strijd met het Unierecht. De beoordeling van het bewijsmateriaal bij een eerste of een volgend verzoek om internationale bescherming mag van het Hof niet van elkaar verschillen. Ook moeten de lidstaten met de verzoeker samenwerken bij de beoordeling van de relevante elementen van een volgend verzoek als de betrokkene documenten inbrengt waarvan de authenticiteit niet kan worden vastgesteld. De uitspraak van het Hof is niet in lijn met het Nederlandse standpunt.

Arrest van het Hof van 9 september 2021, zaak C-18/20, Bundesamt für Fremdenwesen und Asyl (Oostenrijk)

Nadat zijn eerste asielverzoek in Oostenrijk is afgewezen, wordt het daaropvolgende verzoek van derdelander XY niet-ontvankelijk verklaard op grond van het gezag van gewijsde. In de door XY aanhangig gemaakte beroepsprocedure stelt de Oostenrijkse rechter vragen aan het Hof over

artikel 40 van de procedurerichtlijn betreffende ‘*volgende verzoeken*’. Het Hof oordeelt ten eerste dat een volgend verzoek kan worden gebaseerd op zowel elementen of bevindingen die nieuw zijn, omdat zij zich ná de beslissing over het vorige verzoek hebben voorgedaan, als op elementen of bevindingen die nieuw zijn, omdat zij voor het eerst door de verzoeker zijn voorgelegd. Dit is in lijn met het Nederlandse standpunt. Anders dan door de Nederlandse regering bepleit, oordeelt het Hof ook dat de behandeling ten gronde van een volgend verzoek kan plaatsvinden in het kader van de heropening van de vorige asielprocedure. Tot slot gaat het Hof in op artikel 40, lid 4, van de procedurerichtlijn. Die bepaling ziet op de situatie dat de verzoeker buiten zijn toedoen bepaalde elementen of bevindingen niet in de eerdere procedure heeft aangevoerd. Lidstaten kunnen bepalen dat enkel in dat geval een volgend verzoek inhoudelijk wordt behandeld, aldus het Hof, nu het gaat om een facultatieve bepaling die slechts effect kan sorteren wanneer lidstaten deze omzetten in nationaal recht. Dit oordeel komt niet overeen met de Nederlandse inbreng.

Associatierecht

Arrest van het Hof van 3 juni 2021, zaak C-194/20, BY/Stadt Duisburg (Duitsland)

Deze zaak gaat over een Turks gezin dat in Duitsland verblijft. De ouders voldoen niet aan de voorwaarden voor een arbeidsvergunning op grond van artikelen 6 en 7 van besluit 1/80 en kunnen hieraan geen recht op verblijf ontlelen. De vraag is of de kinderen van het gezin een recht op verblijf kunnen ontlelen aan artikel 9 van besluit 1/80, en of de ouders hieraan een afgeleid recht op verblijf kunnen ontlelen. Artikel 9 van besluit 1/80 bevat voor kinderen van Turkse werknemers een recht op gelijke behandeling bij de toegang tot het onderwijs. Het Hof oordeelt dat voor een geslaagd beroep op dit artikel aan twee voorwaarden moet zijn voldaan: de kinderen moeten legaal bij hun ouders wonen en de ouders moeten legaal werken of hebben gewerkt conform de voorwaarden van de artikelen 6 en 7 van besluit 1/80. Turkse kinderen van ouders die, zoals in deze zaak, niet voldoen aan de voorwaarden van deze artikelen kunnen dus geen beroep doen op artikel 9 van besluit 1/80. Daarmee komt het Hof niet toe aan de vraag of dit artikel een verblijfsrecht toekent aan de kinderen en de ouders. De Nederlandse regering nam in deze zaak de positie in dat artikel 9 van besluit 1/80 geen verblijfsrecht toekent aan kinderen en ook niet aan hun ouders.

Beroepskwalificaties

Arrest van het Hof van 2 september 2021, zaak C-502/20, TP (België)

De Belgische TP heeft jarenlang in België het beroep van auto-expert uitgeoefend. Vanaf 2014 woont hij in Luxemburg waar hij datzelfde beroep uitoefent. Ook heeft hij vanaf die tijd nog enkele opdrachten in België uitgevoerd. In 2015 is TP door de Belgische autoriteiten verzocht om zich in te schrijven op de lijst van vaste auto-experts om zijn situatie in België te regulariseren. TP heeft dit geweigerd en verzocht om inschrijving in het register van auto-experts die tijdelijk en incidenteel hun beroep in België uitoefenen. Volgens de Belgische autoriteiten is dit laatste niet mogelijk, omdat de eerdere uitoefening gedurende 25 jaar van het beroep van auto-expert in de weg staat aan de erkenning van het tijdelijke en incidentele karakter van dezelfde werkzaamheid. TP zet namelijk een activiteit voort die hij lange tijd in België heeft uitgevoerd. Het Hof oordeelt dat het enkele feit dat TP in het verleden over een vestiging in België beschikte er niet aan in de weg kan staan dat hij in de uitoefening van de vrijheid van dienstverrichting zijn beroep nadien tijdelijk en incidenteel in België kan uitoefenen. Ook kan de omstandigheid dat de diensten die een in een andere lidstaat gevestigde beroepsbeoefenaar in de ontvangende lidstaat verricht een zekere herhaling vertonen er niet aan in de weg staan dat zij in de ontvangende lidstaat worden aangemerkt als ‘*tijdelijk en incidenteel*’, aldus het Hof. Dit oordeel is in overeenstemming met de Nederlandse inbreng.

| 24 |

Arrest van het EVA-Hof van 25 maart 2021, zaak E-4/20, Tor-Arne Martinez Haugland and others v The Norwegian Government (Noorwegen)

Dhr. Haugland en anderen hebben aan Hongaarse universiteiten een master in de psychologie behaald en willen de hiermee verband houdende titels in Noorwegen laten erkennen ter uitoefening van werkzaamheden als psycholoog in Noorwegen. De Noorse autoriteiten weigeren dit omdat er geen sprake is van onder meer het ‘*hetzelfde beroep*’ in de zin van artikel 14 van de beroepskwalificatierichtlijn (2005/36). De verwijzende rechter twijfelt hierover en stelt vragen aan het EVA-Hof. Die oordeelt dat beroepen niet identiek hoeven te zijn om te vallen onder het begrip ‘*hetzelfde beroep*’. Per zaak moet worden beoordeeld of de beroepsbeoefenaar vergelijkbare activiteiten verricht als die in de lidstaat van ontvangst worden verricht. Bij die beoordeling speelt de mogelijkheid tot aanvullende eisen geen rol, aldus het EVA-Hof. Voor zover de betrokkenen geen beroep kunnen doen op

de kwalificatierichtlijn, kunnen zij via de artikelen 28 en 31 afdwingen dat hun buitenlandse kwalificaties en ervaring worden gewogen om te bepalen of zij als psycholoog mogen werken in Noorwegen, aldus het EVA-Hof. Dit oordeel is grotendeels in lijn met de Nederlandse inbreng.

Arrest van het Hof van 8 juli 2021, zaak C-166/20, BB tegen Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministerija (Litouwen)

BB heeft in het VK haar master in de farmacie behaald en zes maanden stage gelopen in een apotheek. Daarna heeft ze nog zes maanden stage gelopen in Litouwen. Om in het VK de beroepskwalificatie van apotheker te verkrijgen, moet echter aldaar een stage van twaalf maanden worden voltooid. Het Litouwse ministerie van Volksgezondheid heeft vervolgens geweigerd de beroepskwalificatie van BB te erkennen, omdat zij in het VK niet aan alle voorwaarden heeft voldaan. De verwijzende rechter vraagt zich in dat licht af of de beroepskwalificatierichtlijn van toepassing is als de kwalificaties in meerdere lidstaten zijn verkregen. Die vraag beantwoordt het Hof ontkennend: enkel een aanvrager die een opleiding heeft genoten die hem in de lidstaat van oorsprong in staat stelt een gereguleerd beroep uit te oefenen valt onder de werkingssfeer van het algemene stelsel van erkenning van opleidingstitels. Dat er een richtlijn inzake onderlinge erkenning van diploma's is vastgesteld betekent echter niet dat de in het VWEU erkende vrijheden niet van toepassing zijn, aldus het Hof. De ontvangende lidstaat moet dus onder de artikelen 45 en 49 VWEU onderzoeken of de behaalde titels aldaar moeten worden erkend. Dit oordeel van het Hof stemt overeen met de Nederlandse inbreng.

| 25 |

Burgerschap

Arrest van het Hof van 22 juni 2021, zaak C-719/19, Staatssecretaris van Justitie en Veiligheid (Raad van State, Nederland)

Deze zaak vloeit voort uit vragen van de Raad van State over de verwijdering van een Unieburger op grond van de artikelen 7 en 15 van de burgerschapsrichtlijn (2004/38). De betrokken Unieburger verblijft langer dan 3 maanden in Nederland, maar hij heeft geen inkomsten uit arbeid noch een vaste woon- en verblijfplaats. De autoriteiten hebben een verwijderingsbesluit tegen hem genomen, omdat hij niet voldoet aan de vereisten van de burgerschapsrichtlijn voor verblijf langer dan 3 maanden. Na verwijdering verblijft hij slechts kortstondig in een andere lidstaat en keert terug naar

Nederland. In Nederland claimt hij een nieuw verblijfsrecht op grond van artikel 6 van de richtlijn voor verblijf korter dan 3 maanden. Het Hof oordeelt dat een Unieburger tegen wie een verwijderingsbesluit is genomen slechts opnieuw een verblijfsrecht op het grondgebied van het gastland geniet wanneer hij zijn verblijf daadwerkelijk en effectief heeft beëindigd en daarmee voldaan heeft aan het verwijderingsbesluit. De door de Nederlandse regering voorgestelde termijn van minimaal 3 maanden verblijf buiten de gastlidstaat heeft het Hof niet overgenomen. Wel is de duur van het verblijf buiten het gastland bepalend om vast te stellen of het verblijf in het gastland effectief en daadwerkelijk is beëindigd, aldus het Hof. De uitspraak is grotendeels in lijn met het Nederlandse standpunt.

Arrest van het Hof van 14 december 2021, zaak C-490/20, V.M.A. (Bulgarije)

V.M.A. is een Bulgaarse vrouw die in Gibraltar is getrouwd met een Britse vrouw. Zij hebben een dochtertje, dat in Spanje is geboren en dat, naar kan worden aangenomen, de Bulgaarse nationaliteit heeft. De Spaanse geboorteakte vermeldt beide moeders. Wanneer het gezin in Bulgarije een geboorteakte voor de dochter aanvraagt – die met name nodig was voor afgifte van een identiteitsbewijs –, wordt deze geweigerd. De Bulgaarse autoriteiten achten de vermelding van twee ouders van gelijk geslacht in een geboorteakte in strijd met de openbare orde, omdat in Bulgarije het homohuwelijk niet is toegestaan. V.M.A. stapt naar de Bulgaarse rechter, die het Hof vraagt of de weigering geoorloofd is onder de artikelen 20 en 21 VWEU en het recht op gezinsleven en het belang van het kind dat is neergelegd in het Handvest. In lijn met het arrest Coman uit 2018 oordeelt het Hof dat uit die bepalingen volgt dat het kind met elk van beide ouders vrij moet kunnen reizen en verblijven in de lidstaten van de Unie. Bulgarije moet het kind een identiteitsbewijs verstrekken en kan niet tegenwerpen dat daarvoor eerst een Bulgaarse geboorteakte nodig is. De Spaanse geboorteakte moet worden erkend en Bulgarije kan zich daarbij niet beroepen op haar nationale identiteit. Het arrest komt overeen met het Nederlandse standpunt.

Burgerlijke en handelszaken

Arrest van het Hof van 15 juli 2021, zaak C-30/20, RH tegen AB Volvo e.a. (Spanje)

De Europese Commissie heeft aan verweersters geldboetes opgelegd wegens deelname aan een prijskartel. RH, gevestigd te Cordoba in Spanje, stelt dat

zij als gevolg van dit kartel teveel heeft betaald voor aangeschafte vrachtwagens en daardoor schade heeft geleden. Om die reden vordert zij van verweersters schadevergoeding bij de verwijzende rechter. Volgens verweersters is deze rechter echter onbevoegd om hierover te oordelen. Zij stellen dat op grond van artikel 7, punt 2, van verordening inzake rechterlijke bevoegdheid (1215/2020) de bevoegde rechter wordt bepaald aan de hand van de plaats waar het schadebrengende feit heeft plaatsgevonden en dat in dit geval de mededingingsbeperkende regeling buiten Spanje tot stand is gekomen. Het Hof komt tot het oordeel dat de internationale en relatieve bevoegdheid om kennis te nemen van een dergelijk verzoek om schadevergoeding berust bij de rechter in wiens rechtsgebied de onderneming, die stelt schade te hebben geleden, de betreffende goederen heeft gekocht, dan wel wanneer de goederen op verschillende plaatsen zijn gekocht, de rechter in wiens rechtsgebied de zetel van de onderneming is gevestigd bevoegd is. Dit oordeel is in lijn met het Nederlandse standpunt.

Consumentenbescherming

| 27 |

Arrest van het Hof van 3 februari 2021, zaak C-922/19, Stichting Waternet (Hoge Raad, Nederland)

Stichting Waternet is exclusief belast met de levering van drinkwater in de gemeente Amsterdam. Toen MG een Amsterdamse woning betrok, meldde hij zich niet als nieuwe bewoner bij Waternet. Hij kreeg facturen voor het water dat hij verbruikte, maar betaalde niet. Waternet vorderde daarop betaling. De kantonrechter oordeelde dat er een 'ongevraagde levering' was en wees de vordering af. Waternet stelde cassatieberoep in. De Hoge Raad stelt vragen over wanneer sprake is van oneerlijke handelspraktijken en ongevraagde levering van drinkwater. Vraag is ook of een overeenkomst geacht wordt te zijn gesloten tussen een drinkwaterbedrijf en een consument, wanneer de consument niet expliciet heeft ingestemd. Het Hof oordeelt dat het aan de nationale rechter is om overeenkomstig het nationale recht te beoordelen of rechtsgeldig een overeenkomst tot stand is gekomen. Verder oordeelt het Hof dat het begrip 'ongevraagde levering' zich niet uitstrekt tot een handelspraktijk van een drinkwaterbedrijf die erin bestaat dat de openbare drinkwatervoorziening in stand wordt gehouden wanneer een consument een eerder bewoonde woning betreft. Hiervoor is relevant dat de consument geen keuzevrijheid heeft in het kiezen van een drinkwaterbedrijf, dat het drinkwaterbedrijf kostendekkende, transparante

en niet- discriminerende tarieven hanteert die gebaseerd zijn op het drinkwaterverbruik, en dat de consument weet dat die woning is aangesloten op de drinkwatervoorziening en de levering niet gratis is, aldus het Hof. De uitspraak is overeenkomstig het Nederlandse standpunt.

Douane

Arrest van het Hof van 3 juni 2021, zaak C-39/20, Jumbocarry Trading (Hoge Raad, Nederland)

Jumbocarry Trading voert op 4 juli 2013 een partij porseleingoed in. Na een controle blijkt dat het certificaat van oorsprong (Bangladesh) een vervalsing is. De Nederlandse douane deelt daarom op 18 juli 2016 de openstaande douaneschuld mee. Jumbocarry betoogt dat deze mededeling te laat is gedaan, omdat er voor dit soort mededelingen een verjaringstermijn van drie jaar geldt. Op 1 mei 2016 is echter een nieuwe regel ingevoerd, op grond waarvan de verjaringstermijn 30 dagen voorafgaand aan de mededeling wordt opgeschort. Die periode dient om de schuldenaar in de gelegenheid te stellen zich te verdedigen tegen het voornemen van de douane om de schuld mee te delen. Het Hof oordeelt dat de opschorting van de douaneschuld ook van toepassing is op douaneschulden die vóór 1 mei 2016 zijn ontstaan. Hierbij is met name van belang dat op 1 mei 2016 de douaneschuld van Jumbocarry nog niet was verjaard of tenietgegaan. Jumbocarry had derhalve bij de inwerkingtreding van de nieuwe regel nog geen definitieve rechtspositie verworven over de verjaring van de schuld, aldus het Hof. De uitkomst komt overeen met het Nederlandse standpunt.

Arrest van het Hof van 10 juni 2021, zaak C-279/19, The Commissioners for Her Majesty's Revenue and Customs (Verenigd Koninkrijk)

De Britse douane heeft aan betrokkene een naheffingsaanslag voor accijns opgelegd alsmede een boete, omdat hij een lading bier vervoerde zonder dat hij over een geldig document beschikte waaruit bleek dat de overbrenging plaatsvond onder een accijnsschorsingsregeling. Betrokkene voerde aan dat hij de goederen enkel voor een ander vervoerde en dat hij niet wist dat de papieren niet in orde waren. Het Hof oordeelt dat een persoon die voor rekening van een ander accijnsgoederen vervoert naar een andere lidstaat en die fysiek in het bezit is van deze goederen op het tijdstip waarop de accijns daarover verschuldigd wordt, op grond van richtlijn 2008/118 deze accijns moet voldoen. Dit geldt ook als hij geen enkel recht of belang kan

doen gelden met betrekking tot die goederen en hij niet weet dat over die goederen accijns is verschuldigd, aldus het Hof. Deze uitspraak komt overeen met het Nederlandse standpunt.

Fiscaal recht

Arrest van het Hof van 20 januari 2021, zaak C-484/19, Lexel (Zweden)

In deze zaak gaat het om de vraag of een nationale regeling op grond waarvan een in een lidstaat gevestigde vennootschap géén rente mag aftrekken die is betaald aan een in een andere lidstaat gevestigde vennootschap die deel uitmaakt van dezelfde groep van ondernemingen. De reden voor deze rentebeperking is dat aangenomen wordt dat de schuld is gecreëerd omwille van het verkrijgen van een aanzienlijk belastingvoordeel, terwijl die aanname er niet is als beide vennootschappen in de eerste lidstaat gevestigd zouden zijn, omdat zij in dat geval onder de bepalingen inzake groepsbijdragen zouden vallen. Het Hof gaat daar niet in mee en oordeelt dat een dergelijke nationale rentebeperking niet verenigbaar is met de vrijheid van vestiging. Dit arrest is niet in lijn met het Nederlandse standpunt.

| 29 |

Arrest van het Hof van 25 februari 2021, zaak C-403/19, Société Générale SA (Frankrijk)

Société Générale is de moedermaatschappij van een fiscale eenheid, die is gevestigd in Frankrijk. Een van haar dochters verricht voor verschillende partijen in Europa effectenleningstransacties en beheert aandelenmandjes in het kader van fondsen. Over de dividenden uit deze transacties heeft de dochtermaatschappij bronbelasting betaald in het VK, Italië en Nederland. Vervolgens heeft zij die belasting verrekend met de in Frankrijk verschuldigde vennootschapsbelasting. De Franse nationale regeling stelt een limiet voor verrekening tot het bedrag van de Franse vennootschapsbelasting die over die inkomsten zou worden geheven. Société Générale betoogt dat dit een ontoereikende verrekening is en in strijd met artikel 63 VWEU inzake het vrij verkeer van kapitaal, omdat zij tot gevolg heeft dat transacties met effecten van buitenlandse vennootschappen nadeliger worden behandeld dan die van binnenlandse vennootschappen. Het Hof oordeelt dat de Franse regeling niet in strijd is met het vrij verkeer van kapitaal. De lidstaten hoeven bij het verlenen van een mogelijkheid tot verrekening niet de volledige belastingheffing in de andere lidstaat te compenseren. Zij mogen de compensatie beperken tot het bedrag aan vennootschapsbelasting over de betrokken inkomsten dat deze lidstaat zelf bij heffing zou ontvangen,

aldus het Hof. Het arrest komt overeen met het Nederlandse standpunt.

Arrest van het Hof van 15 juli 2021, zaak C-241/20, BJ tegen Belgische Staat (België)

BJ is een Belgisch fiscaal ingezetene, die beroepsactiviteiten heeft uitgeoefend in Luxemburg en daarnaast onroerende goederen bezit in België en Luxemburg. Volgens BJ loopt hij belastingvoordelen mis door de volgorde in de wijze van berekening ter voorkoming van dubbele belasting die de Belgische belastingregeling voorschrijft. In geding is of onder meer artikel 45 VWEU zich verzet tegen deze berekeningswijze. Het Hof oordeelt dat BJ is benadeeld, aangezien hij de belastingvoordelen waarop hij recht zou hebben gehad indien hij al zijn inkomsten in België had ontvangen, niet volledig heeft kunnen genieten. De Belgische regeling leidt aldus tot een verschil in fiscale behandeling tussen Unieburgers die in België wonen naargelang de herkomst van hun inkomsten. Dat is in strijd met artikel 45 VWEU. De omstandigheid dat BJ het grootste deel van zijn inkomen in Luxemburg verwerft maakt dit niet anders, omdat hij voldoende inkomsten in België ontvangt op grond waarvan die staat hem belastingvoordelen had kunnen toekennen, aldus het Hof. Ook de omstandigheid dat er tussen België en Luxemburg een overeenkomst ter voorkoming van dubbele belasting is gesloten maakt dit niet anders. Deze overeenkomst verzekert namelijk niet dat de gehele persoonlijke en gezinssituatie van Belgisch fiscaal ingezetenen uiteindelijk volledig en naar behoren in aanmerking wordt genomen in de werkstaat Luxemburg. Dit arrest komt niet overeen met het Nederlandse standpunt.

| 30 |

Gegevensbescherming

Arrest van het Hof van 22 juni 2021, zaak C-439/19, Latvijas Republikas Saeima (Letland)

Deze zaak is van belang in het bijzonder voor de uitleg van de Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG). Het Hof oordeelt dat de AVG zich verzet tegen een Letse regeling op grond waarvan het overheidsorgaan, verantwoordelijk voor het register voor de strafpunten die aan bestuurders van voertuigen zijn gegeven wegens verkeersovertredingen, die gegevens toegankelijk maakt voor het publiek, zonder dat de persoon die om toegang verzoekt hoeft aan te tonen dat hij een specifiek belang heeft bij het verkrijgen van die gegevens. Ook verzet de AVG zich tegen het verstrekken van de opgeslagen gegevens aan marktdeelnemers met het oog op hergebruik. Het arrest van het Hof is grotendeels in lijn met het Nederlandse standpunt.

Investeringsbescherming

Arrest van het Hof van 2 september 2021 (Grote Kamer), zaak C-741/19, République de Moldavië (Frankrijk)

De zaak betreft een geschil tussen de Republiek Moldavië en de Oekraïense onderneming Komstroy. Moldavië is door een arbitragetribunaal veroordeeld tot het betalen van een geldsom aan die onderneming. Dit op basis van het bij artikel 26 van het Verdrag inzake het Energiehandvest (EHV) ingevoerde stelsel van geschillenbeslechting. Moldavië probeert via de Franse rechter het arbitrale vonnis van tafel te krijgen. De Franse rechter stelt vragen aan het Hof over het EHV. Het Hof overweegt allereerst dat het EHV een Unierechtelijk handeling is, omdat de EU partij is bij dit verdrag. Vervolgens oordeelt het Hof dat het stelsel van geschillenbeslechting onder het EHV niet van toepassing is tussen EU-lidstaten. Een intra-EU toepassing is onverenigbaar met het primaire recht van de Unie, omdat het de autonomie van het rechtstelsel van de Unie aantast, aldus het Hof. Het arrest is in lijn met het Nederlandse standpunt.

Arrest van het Hof van 26 oktober 2021, zaak C-109/20, PL Holdings (Zweden)

Deze zaak is een vervolg op de zaak C-284/16 Achmea uit 2018 waarin het Hof oordeelde dat een arbitragebeding in een investeringsbeschermingsovereenkomst (IBO) tussen twee lidstaten in strijd is met het Unierecht. Polen heeft bij de Zweedse rechter beroep ingesteld tot vernietiging van een arbitraal vonnis in een procedure met het Luxemburgse bedrijf PL Holdings. Deze procedure was gebaseerd op een arbitragebeding in een IBO tussen Luxemburg en Polen. Hoewel vaststaat dat het arbitragebeding nietig is gelet op het arrest Achmea, vraagt de Zweedse rechter zich af of er niet toch een geldige arbitrageovereenkomst tot stand is gekomen, op basis van de vrije wil van de partijen. Het Hof oordeelt dat lidstaten zo'n overeenkomst niet mogen sluiten, aangezien het neer zou komen op een omzeiling van het Unierecht. Deze uitkomst komt overeen met het Nederlandse standpunt.

Landbouw en visserij

| 32 |

Arrest van het Hof van 27 januari 2021, zaak C-361/19, De Ruiter vof, (College van Beroep voor het bedrijfsleven, Nederland)

De Ruiter vof is een Nederlandse veehouderij die niet had voldaan aan een aantal randvoorwaarden inzake het gemeenschappelijk landbouwbeleid. Zij was daarom door de minister van LNV gekort op haar subsidies. De niet-nalevingen waren begaan in 2015, maar pas bij een controle in 2016 geconstateerd. De korting was berekend op basis van de betalingen over het jaar van constatering. De vraag is of dat terecht is in het licht van de bepalingen van verordening inzake financiering en beheer van het gemeenschappelijk landbouwbeleid (1306/2013) en de daarbij horende uitvoeringsverordening (809/2014). Ofschoon de vragen van de verwijzende rechter de geldigheid van artikel 99 van verordening 1306/2013 aan de orde stelden, richt het Hof zich op de uitleg van die bepaling. De verlagingen van de rechtstreekse betalingen wegens niet-naleving van de randvoorwaarden moeten worden berekend op basis van de betalingen die zijn toegekend of moeten worden toegekend voor het jaar waarin de niet-naleving heeft plaatsgevonden, aldus het Hof. Dit is niet in lijn met het Nederlandse standpunt.

Arrest van het Hof van 15 april 2021, zaak C-733/19, Nederland/Raad en Parlement

Nederland heeft in deze zaak beroep ingesteld tegen het door de Raad en het Europees Parlement ingestelde verbod op pulsvisserij. Het Hof heeft dit beroep afgewezen. Beslissend is dat de Uniewetgever over een ruime beoordelingsbevoegdheid beschikt en daarom een verbod kon instellen. Alleen als de Uniewetgever een overduidelijke vergissing heeft gemaakt is er reden om het verbod te vernietigen. Daarvan is volgens het Hof geen sprake. De wetenschappelijke en technische adviezen die de Uniewetgever heeft gebruikt oordelen deels positief over pulsvissen, maar wijzen ook op bepaalde resterende risico's. Daarom kan het verbod in stand blijven. Gevolg daarvan is dat de laatste groep Nederlandse vissers die tot 1 juli 2021 met puls mochten vissen, op die datum definitief moesten stoppen. Het oordeel van het Hof is niet in overeenstemming met het Nederlandse standpunt.

Milieu

| 33 |

Arrest van het Hof van 14 januari 2021, zaak C-826/18, Stichting Varkens in Nood e.a., (Rechtbank Limburg, Nederland)

Het Verdrag van Aarhus waarborgt het recht op inspraak en toegang tot de rechter op het gebied van milieubesluiten. In Nederland heeft in beginsel 'eenieder' recht op inspraak maar is de toegang tot de rechter beperkt. Alleen belanghebbenden kunnen beroep instellen (waaronder niet- gouvernementele organisaties). Bovendien moet een belanghebbende een zienswijze naar voren hebben gebracht in de fase van de inspraak. Het Hof maakt duidelijk dat het recht op inspraak in het Verdrag van Aarhus alleen geldt voor het 'betrokken publiek'. Nederland mag een bredere groep recht op inspraak geven maar dan moeten die personen wel hun inspraakrechten kunnen afdwingen bij de rechter. Daarnaast is de vereiste dat een verzoeker een zienswijze naar voren moet hebben gebracht in de fase van inspraak, te beperkend voor leden van het betrokken publiek. Voor personen die niet tot het betrokken publiek behoren mag die eis wél gesteld worden. De uitkomst is niet volledig in lijn met het Nederlandse standpunt.

Arrest van het Hof van 20 mei 2021, zaak C-120/19, X (Raad van State, Nederland)

De gemeente Purmerend heeft een omgevingsvergunning verleend aan de exploitant van een tankstation dat ook LPG verkoopt. De vergunning bevat een aantal veiligheidsvoorschriften voor de bevoorrading van LPG. De

bevoorrading mag enkel plaatsvinden met LPG-tankwagens die zijn uitgerust met een hittewerende bekleding. Volgens een omwonende is dat voorschrift in strijd met het Unierecht en daarmee niet handhaafbaar. Zij beoogt de vernietiging van het voorschrift en uiteindelijk de intrekking van de vergunning. De Raad van State wil weten of het voorschrift over hittewerende bekleding een door richtlijn inzake vervoer van gevaarlijke stoffen (2008/68) verboden constructievoorschrift is. Het Hof oordeelt van wel. De Raad van State wil ook weten of het Nederlandse ‘evidentie criterium’ in overeenstemming is met het Unierechtelijke doeltreffendheidsbeginsel. Dat criterium houdt in dat een met de richtlijn strijdig voorschrift dat in rechte onaantastbaar is geworden, kan worden gehandhaafd, tenzij sprake is van evidente strijd met het Unierecht. Daarbij moet de rechtzoekende aantonen dat het op basis van een summier onderzoek dat geen ruimte voor twijfel laat, evident is dat het betreffende voorschrift niet had mogen worden vastgesteld in het licht van het Unierecht. Het Hof oordeelt dat dit criterium toelaatbaar is, mits het niet zo restrictief wordt toegepast dat de mogelijkheid tot nietigverklaring van het voorschrift in feite louter fictief is. De uitspraak is gedeeltelijk in lijn met het Nederlandse standpunt.

| 34 |

*Arrest van het Gerecht van 15 december 2021, zaak T-569/20, Stichting Comité N65
Ondergronds Helvoirt/Commissie*

In 2019 heeft de Stichting Comité N65 een klacht tegen Nederland ingediend bij de Commissie. De Stichting is van mening dat de wijze waarop Nederland de luchtkwaliteit rond de rijksweg weg N65 had gecontroleerd en beoordeeld, in strijd is met richtlijn inzake luchtkwaliteit (2008/50). Na onderzoek van de klacht besloot de Commissie om geen inbreukprocedure tegen Nederland te beginnen. De Stichting diende vervolgens bij de Commissie een verzoek tot interne herziening in op grond van de verordening over de toepassing van het Aarhus-verdrag op de instellingen en organen van de Unie (1367/2006). De Commissie oordeelde dat dit verzoek niet-ontvankelijk was, omdat verordening 1367/2006 niet van toepassing is op besluiten over inbreukprocedures. De Stichting gaat hiertegen in beroep. Het Gerecht geeft de Commissie gelijk en oordeelt dat er geen strijd is met het Verdrag van Aarhus. Nederland intervenieerde in deze procedure aan de zijde van de Commissie en de uitkomst komt overeen met het Nederlandse standpunt.

Rechtsstaat

Arrest van het Hof van 20 april 2021 (Grote Kamer), zaak C-896/19, Republika (Malta)

Deze zaak gaat over de onafhankelijkheid van Maltese rechters. Het Hof oordeelt eerst dat (enkel) artikel 19 VEU van toepassing is. Artikel 47 Handvest is dat niet, omdat de zaak niet gaat over de effectuering van materiële rechten die aan het Unierecht ontleend kunnen worden. Bij de uitleg van artikel 19 VEU moet wel rekening worden gehouden met de uitleg van artikel 47 Handvest. Het Hof vervolgt dat een nationale regeling die, naast de betrokkenheid van een onafhankelijk orgaan dat belast is met de beoordeling van de kandidaten en met het uitbrengen van een advies, de minister-president een doorslaggevende bevoegdheid verleent bij de benoeming van rechters, niet in strijd is met artikel 19 VEU. Daarbij overweegt het Hof dat de bevoegdheid voor de minister-president om af te wijken van het advies van het onafhankelijk orgaan, blijkens de relevante nationale bepalingen, aan voorwaarden is gebonden. Het arrest strookt met de Nederlandse visie over het beoordelingskader onder artikel 19 VEU.

| 35 |

Arrest van het Hof van 18 mei 2021 (Grote Kamer), gevoegde zaken C-83/19, C-127/19, C-195/19, C-291/19, C-355/19 en C-397/19, Asociația "Forumul Judecătorilor din România" (Roemenië)

De Grote Kamer van het Hof spreekt zich in deze zaken uit over een reeks Roemeense hervormingen op het gebied van de rechterlijke organisatie, de tuchtregeling voor rechters en de staatsaansprakelijkheid en de persoonlijke aansprakelijkheid van rechters ingevolge rechterlijke dwalingen. Die hervormingen worden op Unieniveau gevolgd in het kader van het mechanisme voor samenwerking en toetsing dat is ingesteld bij beschikking 2006/928 voor de toetreding van Roemenië tot de EU. Ten eerste oordeelt het Hof dat deze beschikking juridisch bindend is en effecten blijft sorteren zolang die niet is ingetrokken. Roemenië is dan ook verplicht de ijkpunten in de bijlage bij de beschikking in acht te nemen die zien op de naleving van de waarde van de rechtstaat uit artikel 2 VEU. Daarbij moet Roemenië rekening houden met de door de Commissie gedane aanbevelingen. Ten tweede oordeelt het Hof dat artikelen 2 en 19 VEU en de beschikking zich verzetten tegen de betrokken Roemeense regelingen, omdat zij niet voldoen aan de in de rechtspraak van het Hof geformuleerde criteria met betrekking tot de waarde van de rechtstaat. De uitspraak is in lijn met het Nederlandse standpunt.

Arrest van het Hof van 15 juli 2021 (Grote Kamer), zaak C-791/19, Commissie/Polen

Het Hof heeft in deze zaak geoordeeld dat de Poolse tuchtregeling voor rechters, die onder andere voorziet in de oprichting van een speciale tuchtkamer, in strijd is met het Unierecht, meer specifiek met artikel 19 VEU en artikel 267 VWEU. De tuchtkamer wordt namelijk niet beschermd tegen invloeden van de Poolse regering. Verder maakt de tuchtregeling het mogelijk om de inhoud van rechterlijke beslissingen als een tuchtrechtelijke inbreuk aan te merken waardoor deze regeling gebruikt kan worden om politieke controle uit te oefenen op rechterlijke beslissingen of deze te beïnvloeden. Bovendien perkt de tuchtregeling het recht in van de nationale rechter om prejudiciële vragen te stellen aan het Hof. De uitspraak is in lijn met het Nederlandse standpunt.

Arrest van het Hof van 23 november 2021 (Grote kamer), zaak C-564/19, IS (Hongarije)

In deze zaak geeft het Hof antwoord op vragen die betrekking hebben op het Hongaarse rechterlijke stelsel. Naar Hongaarse recht kan de hoogste Hongaarse rechter prejudiciële verwijzingen van lagere rechters naar het Hof onwettig verklaren. Het Hof oordeelt dat deze Hongaarse praktijk in strijd is met het Unierecht en meer in het bijzonder met artikel 267 VWEU. Elke nationale rechter moet immers de bevoegdheid hebben om vragen aan het Hof te stellen en alleen het Hof is bevoegd de ontvankelijkheid ervan te beoordelen. Iedere nationale rechter moet voormelde praktijk vanwege de voorrang van het Unierecht daarom buiten toepassing laten. Verder oordeelt het Hof dat ook de Hongaarse praktijk van tuchtrechtelijke vervolging van rechters die een zaak prejudicieel verwijzen in strijd is met het Unierecht. Enkel het risico van dergelijke vervolging kan reeds afbreuk doen aan het mechanisme van artikel 267 VWEU en aan de onafhankelijkheid van de rechter, aldus het Hof. De uitspraak is in overeenstemming met het Nederlandse standpunt.

Sancties

Arrest van het Gerecht van 10 februari 2021, zaak T-157/19, Şanlı/Raad

De heer Şanlı is door Nederland op de nationale sanctielijst gezet, vanwege betrokkenheid bij de financiering en rekrutering voor de PKK in Europa. In navolging hiervan is hij door de Raad bij besluit 2016/2384 en uitvoeringsverordening 2016/2373 ook op de EU-sanctielijst geplaatst van personen waarvan de tegoeden zijn bevroren. Hiertegen heeft Şanlı beroep ingesteld

bij het Gerecht. Nederland heeft in de beroepsprocedure geïntervenieerd aan de zijde van de Raad. Het Gerecht verklaart voormeld besluit en de uitvoeringsverordening nietig, voor zover zij betrekking hebben op Şanlı, wegens een ontoereikende motivering en omdat deze te weinig ingaan op de EU-listing van de PKK. De uitspraak komt niet overeen met het Nederlandse standpunt.

Arrest van het Hof van 22 april 2021, zaak C-46/19, Raad/PKK

In deze hogere voorziening verzocht de Raad om vernietiging van het arrest van het Gerecht in zaak T-316/14, PKK/Raad. Dit arrest betreft de nietigverklaring van een aantal besluiten inzake de bestrijding van terrorisme en de listing van Kurdistan Workers' Party (PKK). De Raad had de PKK omschreven als een entiteit die betrokken was bij terroristische daden. PKK ging hiertegen in beroep. Het Gerecht heeft vervolgens geoordeeld dat de als terroristische daden gemarkeerde handelingen ontoereikend waren gemotiveerd. Nederland heeft geïntervenieerd aan de zijde van de Raad. Het Hof vernietigt het arrest van het Gerecht en verwijst de zaak terug naar het Gerecht. De Raad diende voldoende nauwkeurige en concrete redenen op te geven om de PKK in staat te stellen kennis te nemen van de redenen die zijn aangevoerd voor de handhaving van haar listing. Anders dan het Gerecht aanneemt, was de Raad niet verplicht om in dat kader de juistheid aan te tonen van de feiten die ten grondslag lagen aan de aangevoerde redenen voor de handhaving van de listing van de PKK, aldus het Hof. Deze uitkomst is conform de Nederlandse insteek in deze zaak.

| 37 |

Arrest van het Hof van 22 juni 2021, zaak C-872/19 P, Venezuela/Raad

Deze zaak betreft de hogere voorziening van de Bolivariaanse Republiek Venezuela tegen de uitspraak van het Gerecht in zaak T-65/18. In geding is de ontvankelijkheid van Venezuela om een vernietigingsprocedure te starten tegen de beperkende maatregelen die de Raad in 2017 heeft genomen in het licht van de verslechterende situatie in Venezuela. Allereerst oordeelt het Hof dat Venezuela, als staat met internationale rechtspersoonlijkheid, moet worden gekwalificeerd als rechtspersoon in de zin van artikel 263 VWEU. Dat betekent dat Venezuela een beroep kan doen op de vernietigingsprocedure, mits aan de ontvankelijkheidsvoorwaarden voor natuurlijke of rechtspersonen is voldaan. Anders dan het Gerecht, oordeelt het Hof dat Venezuela weldegelijk rechtstreeks geraakt wordt door de beperkende maatregelen. Het Hof vindt dat de beperkende maatregelen zijn genomen ten aanzien van

Venezuela en deze neerkomen op een verbod voor Venezuela om handelstransacties te verrichten met bepaalde marktdeelnemers. Het Hof vernietigt aldus het arrest van het Gerecht en verwijst de zaak terug naar het Gerecht voor een uitspraak ten gronde. De uitspraak is deels overeenkomstig het Nederlandse standpunt.

Sociaal recht

Arrest van het Hof van 9 maart 2021, zaak C-580/19, Stadt Offenbach am Main (Duitsland)

RJ werkt als brandweerman bij het brandweerkorps van Offenbach am Main. Voor een deel van zijn diensten moet hij permanent bereikbaar zijn. Ook moet hij bij een oproep binnen twintig minuten met zijn dienstvoertuig en in werkkleding bij de stadsgrenzen zijn. In geschil is of deze wachtdiensten gelden als ‘arbeidstijd’ in de zin van artikel 2, punt 1, van de arbeidstijdenrichtlijn (2003/88). Het Hof geeft uitleg over de maatstaf om te beoordelen of sprake is van ‘arbeidstijd’. In het geval van wachtdiensten zoals de onderhavige moet worden beoordeeld of de verplichtingen die aan de werknemer worden opgelegd van dien aard zijn dat zij een objectieve en aanzienlijke beperking vormen van zijn mogelijkheden om tijdens de wachtdienst de tijd waarin geen beroepswerkzaamheden van hem worden verlangd, vrij in te vullen. Daarbij moet met name rekening worden gehouden met de reactietijd die de werknemer heeft na een oproep en het gemiddeld aantal interventies tijdens de dienst. Als sprake is van een objectieve en aanzienlijke beperking zoals hiervoor omschreven, dan is de wachtdienst aan te merken als arbeidstijd, aldus het Hof. Het is aan de nationale rechter om dit te beoordelen in het licht van alle omstandigheden van het geval. De uitspraak is in lijn met het Nederlandse standpunt.

Arrest van het Hof van 17 maart 2021, zaak C-585/19, Academia de Studii Economice din București (Roemenië)

De Universiteit voor Economische Studies in Boekarest heeft subsidies ontvangen van de Roemeense autoriteiten voor de salariskosten van werknemers van de universiteit. De werknemers hadden meerdere arbeidsovereenkomsten met de universiteit gesloten. De autoriteiten hebben vervolgens een correctie op de subsidies toegepast, omdat een deel van de uitbetaalde salarissen een vergoeding zou vormen voor arbeidsuren waarmee de werknemers de in richtlijn 2003/88 gestelde maximum

arbeidstijd van 13 uur per dag hebben overschreden. De Roemeense rechter vraagt het Hof of de minimale rusttijd van artikel 3 van de richtlijn geldt per arbeidsovereenkomst of per werknemer, ongeacht het aantal arbeidsovereenkomsten. Dat laatste, aldus het Hof. Wanneer een werknemer met dezelfde werkgever meerdere arbeidsovereenkomsten heeft gesloten, is de minimale rusttijd van toepassing op alle arbeidsovereenkomsten gezamenlijk. Het arrest is in lijn met het Nederlandse standpunt.

Arrest van het Hof van 8 juli 2021, zaak C-428/19, Rápidsped (Hongarije)

In deze zaak heeft de Hongaarse rechter prejudiciële vragen aan het Hof gesteld over de toepasselijkheid van de detacheringsrichtlijn (96/71) op Hongaarse vrachtwagenchauffeurs die door een Hongaarse onderneming in Frankrijk te werk zijn gesteld tegen een loon dat ver onder het Franse minimumloon ligt. Het Hof oordeelt dat de richtlijn van toepassing is op transnationale dienstverrichtingen in de wegvervoersector. Verder oordeelt het Hof dat de chauffeurs voor de Hongaarse rechter een beroep op de richtlijn moeten kunnen doen om daarmee naleving te vorderen van het Franse minimumloon. Het oordeel van het Hof is in overeenstemming met het Nederlandse standpunt.

| 39 |

Arrest van het Hof van 11 november 2021, zaak C-214/20, Dublin City Council (Ierland)

MG werkt op oproepbasis als brandweerman in dienst van de gemeente Dublin. Tijdens zijn oproepdiensten moet MG permanent bereikbaar zijn en na een oproep binnen maximaal tien minuten op de kazerne zijn. Hij is verplicht om deel te nemen aan 75% van de interventies van zijn brandweerkorps. MG werkt tijdens de oproepdiensten als zelfstandig taxichauffeur. In de procedure voor de Ierse rechter staat ter discussie of de oproeptijd van MG geldt als ‘arbeidstijd’ in de zin van artikel 2, punt 1, van de arbeidstijdenrichtlijn. Onder verwijzing naar het arrest in de zaak Stadt Offenbach am Main (zie hiervoor), merkt het Hof op dat het begrip ‘arbeidstijd’ ook ziet op alle perioden van oproepdienst, inclusief die waarbij de werknemer permanent bereikbaar moet zijn, en waarin de verplichtingen die de werknemer worden opgelegd van dien aard zijn dat zij een objectieve en aanzienlijke impact hebben op zijn mogelijkheden om tijdens die perioden, de tijd waarin geen beroepswerkzaamheden van hem worden verlangd, vrij in te vullen. De mogelijkheid voor MG om tijdens zijn oproepdienst een andere beroepsactiviteit uit te oefenen vormt evenwel een belangrijke aanwijzing dat de oproepdienst geen aanzienlijke gevolgen heeft voor het

beheer van zijn tijd, aldus het Hof. Het is aan de nationale rechter om op basis van alle omstandigheden van het geval te beoordelen of er sprake is van arbeidstijd. Het arrest komt overeen met het Nederlandse standpunt.

Sociale zekerheid

Arrest van het Hof van 30 september 2021, zaak C-285/20, Raad van bestuur van het Uvw (Centrale Raad van Beroep, Nederland)

K heeft van 1979 tot 2015 in Nederland gewerkt. Vanaf 2005 woonde hij net over de grens in Duitsland, waar hij per 1 mei 2015 ook ging werken. In augustus 2015 werd hij ziek en kon hij zijn werk niet meer verrichten. Hij kreeg eerst nog salaris doorbetaald en vervolgens ontving hij een ziekte-uitkering, die doorliep tot 4 april 2016. In de tussentijd is K. gaan wonen bij zijn broer in Nederland en onderging hij ook een operatie in een Duits ziekenhuis. De arbeidsovereenkomst met de Duitse werkgever was per 15 maart 2016 ontbonden. In geding is de vraag of K per 4 april 2016 in Nederland aanspraak maakt op een werkloosheidsuitkering op grond van artikel 65 van de coördinatieverordening 883/2004. Dat artikel geldt speciaal voor mensen die tijdens het verrichten van hun 'laatste werkzaamheden' in een andere lidstaat woonden of hun woonplaats verleggen naar een andere lidstaat dan het werkland. Voor hen is niet het werkland, maar het woonland verantwoordelijk voor de werkloosheidsuitkering. ook al verrichtte K. niet daadwerkelijk werkzaamheden in loondienst, Het Hof oordeelt dat Nederland als het woonland verantwoordelijk is, voor de uitkering, op voorwaarde dat onder het Duitse nationale recht het ontvangen van een ziekte-uitkering wordt gelijkgesteld met het verrichten van werkzaamheden in loondienst. De uitspraak is deels in lijn met de inbreng van de Nederlandse regering.

Arrest van het Hof van 28 oktober 2021, zaak C-636/19, CAK (Centrale Raad van Beroep, Nederland)

In deze zaak heeft het Hof geoordeeld dat het begrip 'verzekerde' uit verordening 883/2004 óók betrekking heeft op de persoon die krachtens de wetgeving van een lidstaat pensioengerechtigd is en op grond van artikel 24 van de verordening recht heeft op verstrekkingen die door de woonstaat worden verleend voor rekening van de pensioenstaat, ook al heeft de betrokkene geen verplichte ziektekostenverzekering in de pensioenstaat (in dit geval: Nederland). Dit betekent dat die persoon aanspraak kan maken op de vergoeding van de kosten van grensoverschrijdende gezondheidszorg die

hij heeft ontvangen in een derde lidstaat, zonder te zijn aangesloten bij het stelsel van verplichte ziektekostenverzekering van de lidstaat die zijn pensioen uitkeert. Het oordeel van het Hof is niet in overeenstemming met het Nederlandse standpunt.

Arrest van het Hof van 9 december 2021, zaak C-217/20, Staatssecretaris van Financiën (Rechtbank Overijssel, Nederland)

Wanneer een werknemer in Nederland arbeidsongeschikt is wordt vanaf het tweede ziektejaar een korting op het loon toegepast. De werknemer ontvangt voor de niet-gewerkte uren 70% van zijn loon. Deze korting geldt ook voor perioden van vakantie. In dit arrest beslist het Hof dat artikel 7 van de arbeidstijdenrichtlijn zich verzet tegen het toepassen van de korting op het vakantieloon. Artikel 7 bevat immers het recht op jaarlijkse vakantie met behoud van loon. Vanwege dit recht moet het loon tijdens een vakantie hetzelfde zijn als het loon tijdens gewerkte perioden. Een zieke werknemer moet in dit verband gelijk worden gesteld aan een niet-zieke werknemer, omdat ziekte onvoorzienbaar is en losstaat van de wil van de werknemer. Dit betekent dat het loon voor perioden van vakantie niet mag worden gekort vanwege ziekte. Een zieke werknemer dient dus in perioden van vakantie 100% van het loon voor gewerkte perioden te ontvangen. Deze uitkomst is anders dan het standpunt dat Nederland had ingenomen in deze zaak.

| 41 |

Arrest van het EVA-Hof van 30 juni 2021, zaak E-13/20, O t. Arbeids- og velferdsdirektoratet (Noorwegen)

O heeft van 2012 tot en met 2014 van de Noorse overheid een werkloosheidsuitkering ontvangen. Gedurende deze periode verbleef hij meerdere keren tijdelijk in Duitsland en werkte hij daar voor zijn eenmanszaak zonder de Noorse autoriteiten daarvan op de hoogte te stellen. Het is echter voor het ontvangen van een Noorse werkloosheidsuitkering vereist dat de werkloze in Noorwegen verblijft. Een belangrijke reden hiervoor is dat de werkloze beschikbaar moet zijn voor de Noorse arbeidsmarkt. Het EVA-Hof oordeelt dat de Noorse verblijfs eis is toegestaan, gelet op de specifieke regels voor werkloosheidsuitkeringen in verordening 883/2004. De uitspraak komt overeen met het Nederlandse standpunt.

Arrest van het EVA-Hof van 30 juni 2021, zaak E-15/20, Criminal Proceedings Against P (Noorwegen)

P heeft vanaf 2014 een werkloosheidsuitkering ontvangen van de Noorse

overheid. Gedurende deze periode verbleef hij meerdere keren tijdelijk in Denemarken en Spanje zonder daarvan melding te maken bij de Noorse autoriteiten. Het is echter voor het ontvangen van een Noorse werkloosheidsuitkering vereist dat de werkloze in Noorwegen verblijft. Een belangrijke reden hiervoor is dat de werkloze beschikbaar moet zijn voor de Noorse arbeidsmarkt. Het EVA-Hof oordeelt dat de Noorse verblijfseis is toegestaan, gelet op de specifieke regels voor werkloosheidsuitkeringen in verordening 883/2004. De zaak komt in essentie overeen met de hiervoor genoemde zaak E-13/20 en komt overeen met het Nederlandse standpunt.

Arrest van het EVA-Hof van 14 december 2021, zaak E-1/21, ISTM International Shipping & Trucking Management GmbH (Liechtenstein)

ISTM heeft zijn statutaire zetel in Liechtenstein en is actief op het gebied van transport over de Rijn. Het personeel van ISTM komt uit Duitsland, Nederland en Tsjechië en verricht werkzaamheden in Duitsland, Nederland, Frankrijk, België en Luxemburg. Tegen deze achtergrond vraagt het Fürstliches Obergericht het EVA-Hof om verduidelijking inzake het vaststellen van de toepasselijke wetgeving onder verordening 883/2004 als een onderneming zoals ISTM statutair gevestigd is in een EVA-land maar de werkzaamheden uitoefent in meerdere andere EVA-landen. Het EVA-Hof maakt duidelijk dat de statutaire zetel van een onderneming niet voldoende is om aan te nemen dat de onderneming aldaar gevestigd is ter vaststelling van de toepasselijke wetgeving. De statutaire zetel is een van de elementen waarnaar gekeken moet worden. Ook de plek waar de directie gevestigd is en vergadert is bepalend evenals de plek van de administratie, de plek waar de boekhouding wordt bewaard en vanuit welke plek het personeel wordt aangestuurd, aldus het EVA-Hof. De uitspraak is conform de Nederlandse inbreng in deze zaak.

| 42 |

Staatssteun

Arrest van het Gerecht van 19 mei 2021, zaak T-643/20, Ryanair DAC/Commissie

Deze zaak ziet op het vernietigingsberoep van Ryanair tegen de goedkeuring door de Commissie van de Nederlandse steun aan KLM in verband met de COVID-19 crisis. Nederland en Frankrijk hebben geïntervenieerd in deze procedure aan de zijde van de Commissie. Het Gerecht honoreert het beroep van Ryanair en vernietigt het goedkeuringsbesluit wegens een ontoereikende motivering. Volgens het Gerecht heeft de Commissie

nagelaten te motiveren waarom de verleende steun uitsluitend toekomt aan KLM en er geen spill-over is richting de holding Air France-KLM waarvan KLM onderdeel vormt. Gelet op de bijzonder schadelijke gevolgen van de pandemie voor de Nederlandse economie heeft het Gerecht de gevolgen van de nietigverklaring opgeschort totdat de Commissie binnen 2 maanden een nieuw besluit vaststelt. De uitspraak komt niet overeen met de Nederlandse positie in deze zaak.

Strafrecht

Arrest van het Hof van 29 april 2021, zaak C-665/20 PPU, X (Rechtbank Amsterdam, Nederland)

Duitsland verzoekt bij Nederland om overlevering van X met het oog op strafvervolgning voor feiten die hij in Berlijn zou hebben gepleegd. X beroept zich op het ne bis in idem-beginsel, omdat hij voor dezelfde strafbare feiten al onherroepelijk zou zijn berecht in Iran. Het probleem hierbij is dat X zijn straf in Iran niet volledig heeft uitgezeten, omdat hij bij de 40ste verjaardag van de Iraanse revolutie door de Opperste Leider van Iran clementie is verleend. Tegen die achtergrond stelt de rechtbank Amsterdam vragen over de facultatieve weigeringsgrond van artikel 4, punt 5, van het kaderbesluit (2002/584) inzake het Europees Aanhoudingsbevel (EAB) op grond waarvan overlevering geweigerd kan worden wanneer de opgeëiste persoon onherroepelijk door een derde land is berecht voor dezelfde feiten en de sanctie ten uitvoer is gebracht. Het Hof benadrukt allereerst de beoordelingsmarge van de uitvoerende rechterlijke autoriteit bij de toepassing van de weigeringsgrond, nu het gaat om een facultatieve grond. Verder moeten in beginsel alle clementiemaatregelen worden erkend waarin het recht van de staat van veroordeling voorziet en die tot gevolg hebben dat de opgelegde sanctie niet meer ten uitvoer kan worden gelegd. Dit geldt ook wanneer deze zijn uitgesproken door een niet-gerechterlijke autoriteit zoals aan de orde is in dit geding, aldus het Hof. Bij toepassing van de weigeringsgrond dient de uitvoerende rechterlijke autoriteit vervolgens een afweging te maken tussen het doel om straffeloosheid te voorkomen en het doel de rechtszekerheid van de opgeëiste persoon te waarborgen door onherroepelijke beslissingen van overheidsorganen in acht te nemen. Dit arrest komt grotendeels overeen met het Nederlandse standpunt.

Arrest van het Hof van 11 mei 2021, zaak C-505/19, Bundesrepublik Deutschland (Duitsland)

In deze zaak gaat het om een Unieburger die bij de Duitse rechter opkomt tegen een bij Interpol geregistreerde signalering, een zogenaamde ‘red notice’. Dit is een verzoek aan de rechtshandhavingsinstanties van de landen die lid zijn van Interpol om de gezochte persoon op te sporen en aan te houden, met het oog op zijn uitlevering aan het derde land. De betrokken Unieburger was voor dezelfde beschuldigingen reeds definitief vervolgd in Duitsland. De Duitse rechter wil weten of het Unierechtelijke beginsel van ne bis in idem en het vrij verkeer van personen beletten dat lidstaten de red notice zouden uitvoeren. Daarnaast vraagt hij zich af of plaatsing van de gegevens van de betrokkene op de nationale opsporingslijsten in overeenstemming is met richtlijn inzake gegevensbescherming opsporing en vervolging (2016/680). Het Hof oordeelt dat lidstaten een derde land niet mogen bijstaan bij de vervolging van een persoon, wanneer vaststaat dat die persoon door een andere lidstaat reeds bij onherroepelijk vonnis is berecht voor dezelfde feiten. Dan is sprake van ne bis in idem. Wel houden lidstaten ruimte voor een eigen verificatiemogelijkheid. Verder oordeelt het Hof dat richtlijn 2016/680 zich niet verzet tegen de verwerking van de persoonsgegevens van de gezochte persoon, zolang een ne bis in idem niet is vastgesteld. Als is vastgesteld dat sprake is van ne bis in idem, dan kan de betrokkene verzoeken dat zijn gegevens gewist worden. Gebeurt dat niet, dan moet erbij worden gezet dat de betrokkene voor dezelfde feiten niet nogmaals kan worden vervolgd. De uitspraak van het Hof is in lijn met het Nederlandse standpunt.

| 44 |

Arrest van het Hof van 6 oktober 2021, zaak C-338/20, Prokuratura Rejonowa Łódź-Bałuty (Polen)

In deze zaak is een Pool die in Nederland een verkeersovertreding had begaan opgekomen tegen een Nederlands verzoek aan de Poolse rechter over de tenuitvoerlegging van de opgelegde geldboete. Het Hof heeft geoordeeld dat de tenuitvoerlegging op grond van artikel 20, lid 3, van kaderbesluit inzake wederzijdse erkenning van geldelijke sancties (2005/214) mag worden geweigerd als de beslissing aan de betrokkene is betekend: (i) zonder dat de elementen die essentieel zijn om zich te kunnen verweren in een voor hem begrijpelijke taal zijn vertaald en (ii) zonder hem de mogelijkheid te bieden om op verzoek een vertaling van die beslissing te krijgen. De uitspraak komt grotendeels overeen met het Nederlandse standpunt.

Arrest van het Hof van 26 oktober 2021, gevoegde zaken C-428/21 PPU en C-429/21 PPU, HM en TZ (Rechtbank Amsterdam, Nederland)

In deze gevoegde zaken heeft de rechtbank Amsterdam vragen gesteld over de overlevering vanuit Nederland naar Hongarije van een Nigeriaans onderdaan. De betrokkene is op grond van een EAB overgeleverd en bevindt zich in Hongarije in detentie. Het EAB zag op het witwassen van opbrengsten van misdrijven. Een Hongaarse rechter wil de betrokkene ook voor andere feiten berechten die zouden zijn gepleegd vóór de daadwerkelijke overlevering aan Hongarije. Op grond van artikel 27, lid 4, of artikel 28, lid 3, van kaderbesluit EAB dient de uitvoerende rechterlijke autoriteit hiervoor toestemming te geven. In het licht hiervan is de vraag of de betrokkene daarover in Nederland of in Hongarije moet worden gehoord? Naar het oordeel van het Hof heeft de betrokkene het recht om hierover door de uitvoerende rechterlijke autoriteit te worden gehoord. Omdat het kaderbesluit EAB niet regelt hoe en waar dit horen vorm dient te worden gegeven, is het aan de lidstaten om dit bepalen. Gelet op de gewenste voortvarendheid, kunnen lidstaten het recht om te worden gehoord concreet uitoefenen in de uitvaardigende lidstaat, zonder dat de uitvoerende rechterlijke autoriteit rechtstreeks deelneemt. Belangrijk is wel dat de uitvoerende rechterlijke autoriteit ervoor zorgt dat zij over voldoende gegevens beschikt om met volledige kennis van zaken een beslissing te kunnen nemen over het toestemmingsverzoek. Het gaat met name om voldoende gegevens over het standpunt van de betrokkene, aldus het Hof. De uitspraak komt overeen met het Nederlandse standpunt.

| 45 |

Telecom

Arrest van het Gerecht van 10 maart 2021, zaak T-245/17, ViaSat/Commissie

Nederland heeft in deze zaak geïntervenieerd aan de zijde van het bedrijf ViaSat. Dit bedrijf is het niet eens met de manier waarop de Commissie is omgegaan met de praktijken van het bedrijf Inmarsat, een concurrent van ViaSat. Inmarsat heeft van de Unie (samen met een ander bedrijf) het exclusieve gebruiksrecht op de 2-Ghz band radiospectrum gekregen. Dit moet gebruikt worden voor mobiele satellietdiensten. ViaSat vindt dat Inmarsat het radiospectrum wil gebruiken voor andere zaken, zoals internetdiensten in vliegtuigen, wat mogelijk geen mobiele satellietdienst is. ViaSat verwijt de Commissie hier niet tegen op te treden. Het Gerecht oordeelt dat het volgens beschikking 626/2008 aan de lidstaten is om ervoor

te zorgen dat de voorwaarden voor het gebruik van radiospectrum worden nageleefd en om passende maatregelen te nemen in geval van niet-naleving. De Commissie kan de lidstaten wel bijstaan, maar heeft geen beslissingsbevoegdheden. De uitspraak komt niet overeen met het Nederlandse standpunt.

Arrest van het Hof van 2 september 2021, zaak C-854/19, Vodafone (Duitsland)

Telecombedrijf Vodafone biedt haar abonnees zero-rating-tariefopties aan. Hiermee kunnen zij diensten van partnerondernemingen van Vodafone gebruiken zoals het luisteren naar muziek, zonder dat dit ten koste gaat van het datavolume dat bij het abonnement hoort. Deze tariefopties zijn echter alleen geldig op het nationale grondgebied. Bij gebruik in het buitenland (roaming) worden de datavolumes wel aangesproken. Het Hof oordeelt dat deze praktijk in strijd is met de verordening inzake netneutraliteit (2015/2120). Alle internetaanbieders moeten volgens deze verordening alle verkeer op gelijke wijze behandelen, zonder discriminatie, beperking of interferentie. Internetaanbieders mogen daarentegen wel redelijke verkeersbeheersmaatregelen treffen die transparant, niet-discriminerend en evenredig zijn. Deze maatregelen mogen echter niet berusten op commerciële overwegingen. De door Vodafone aangeboden tariefoptie voldoet niet aan deze voorwaarden gelet op het onderscheid tussen de binnenlandse datavolumes en de buitenlandse volumes. Deze uitkomst komt overeen met het Nederlandse standpunt.

Arrest van het Hof van 2 september 2021, zaak C-34/20, Telekom Deutschland (Duitsland)

Deze zaak gaat over de zero-rating-tariefoptie die telecomaandier Telekom Deutschland biedt aan haar klanten. Na activering van de gratis optie wordt een bandbreedtebeperking ingesteld voor videostreamingverkeer. Volgens de Duitse toezichthouder, voor onder meer telecommunicatie, is die bandbreedtebeperking in strijd met artikel 3 van de verordening inzake netneutraliteit. De verwijzende rechter vraagt het Hof of dit juist is. Volgens het Hof is dat inderdaad het geval. De aangeboden tariefoptie voldoet niet aan de in artikel 3 van de verordening inzake netneutraliteit neergelegde algemene verplichting om het dataverkeer gelijk te behandelen zonder discriminatie of interferentie. Zo'n optie maakt immers een onderscheid binnen het internetverkeer op basis van commerciële overwegingen, waardoor open-internettoegang niet is gegarandeerd. De uitspraak is in lijn met het Nederlandse standpunt.

Arrest van het Hof van 2 september 2021, zaak C-5/20, Vodafone (Duitsland)

Vodafone biedt haar klanten een gratis zero-rating-tariefoptie aan die wordt aangeduid als de ‘Vodafone Pass’. Deze tariefoptie maakt het gebruik van bepaalde diensten van partnerondernemingen mogelijk, zoals bepaalde streamingdiensten, zonder dat het bijbehorende dataverbruik wordt aangerekend op het bij het basistarief behorende datavolume. De gebruiksvoorwaarden stellen evenwel dat dataverbruik bij het gebruik via ‘tethering’ (hotsspots) wél wordt aangerekend op het bij het basistarief behorende datavolume. De verwijzende rechter wil weten of deze gebruiksvoorwaarde verenigbaar is met de verordening inzake netneutraliteit. Het Hof oordeelt dat het aanbieden van een ‘zero-rating’-tariefoptie op zichzelf in strijd is met de verordening omdat deze optie op basis van commerciële overwegingen onderscheid maakt in internetverkeer. Dit geldt ongeacht de vorm of de aard van de gebruiksvoorwaarden, zoals de beperking van tethering. De beperking van tethering wordt uitsluitend toegepast wegens de activering van de zero-rating-tariefoptie, hetgeen onverenigbaar is met de verplichtingen die voortvloeien uit artikel 3 van de verordening. Deze uitspraak ligt in het verlengde van het door Nederland ingebracht standpunt.

| 47 |

Vrij verkeer – Diensten

Arrest van het Hof van 15 juli 2021, zaak C-325/20, BEMH en CNCC (Frankrijk)

Het adviesbureau BEMH en de nationale raad van winkelcentra (CNCC) vechten voor de Franse Conseil d’État een Franse regeling aan over de samenstelling van departementale commissies voor ruimtelijke ordening. Deze commissies geven een bindend advies over individuele aanvragen voor bedrijfsvergunningen en zijn onder meer samengesteld uit gekwalificeerde personen die het bedrijfsleven vertegenwoordigen. De Conseil d’État vraagt het Hof of de Franse regeling in strijd is met artikel 14, punt 6, van de dienstenrichtlijn (2006/123). Op grond van deze bepaling is het verboden dat (potentiële) concurrenten direct of indirect betrokken zijn bij vergunningverlening. Het Hof antwoordt dat sprake is van strijdigheid. Dat geldt ook wanneer degenen die het bedrijfsleven vertegenwoordigen niet meestemmen over de vergunningsaanvraag. Deze personen nemen namelijk wel deel aan de procedure voor de vaststelling van de vergunning en kunnen daarin belangen behartigen van (potentiële) concurrenten van de aanvrager. Het arrest komt geheel overeen met het Nederlandse standpunt.

Vrij verkeer – Goederen

Arrest van het Hof van 15 juli 2021, zaak C-190/20, DocMorris NV (Duitsland)

Deze zaak gaat om een geding tussen een in Nederland gevestigde postorderapotheek, DocMorris, en de beroepsorganisatie van apothekers van Noordrijn-Westfalen over een flyer die DocMorris in Duitsland heeft verspreid voor een promotioneel kansspel. Klanten van DocMorris kunnen hieraan deelnemen door een recept voor een aan medisch recept onderworpen geneesmiddel in te zenden. De beroepsorganisatie probeert via rechterlijke weg deze vorm van reclame te verbieden. De vraag speelt of het Unierecht en in het bijzonder de richtlijn tot vaststelling van een communautair wetboek betreffende geneesmiddelen voor menselijk gebruik (2001/83) zich verzet tegen een dergelijk reclameverbod. Het Hof oordeelt dat het verbod op het organiseren van promotionele kansspelen ter bevordering van postorderverkoop van geneesmiddelen niet geharmoniseerd is door de richtlijn. Dat betekent dat lidstaten bevoegd blijven om ter zake regels vast te stellen mits zij de verankerde fundamentele vrijheden in acht nemen. De uitspraak is deels in overeenstemming met de Nederlandse inbreng in deze zaak.

| 48 |

Vrij verkeer – vestiging

Arrest van het Hof van 8 juli 2021, zaak C-71/20, Anklagemyndigheden tegen VAS Shipping ApS (Denemarken)

De Zweedse reder VAS Shipping ApS wordt in Denemarken strafrechtelijk vervolgd omdat de zeelieden uit derde landen die zij in dienst had, aan boord van schepen die de Deense vlag voerden niet in het bezit waren van een Deense werkvergunning. Derdelander bemanningsleden moeten op grond van de Deense wetgeving beschikken over een werkvergunning als het schip waarop zij werken vaker dan 25 keer per jaar een haven in Denemarken binnenvaart. In de hoger beroepsprocedure twijfelt de verwijzende rechter of dit werkvergunningsvereiste verenigbaar is met de vrijheid van vestiging. Het Hof wijst op artikel 79, lid 5, VWEU op grond waarvan lidstaten het recht behouden om te bepalen hoeveel derdelanders tot hun grondgebied worden toegelaten teneinde daar te werken. In dat licht mag een lidstaat een werkvergunningseis stellen om te controleren hoeveel derdelanders in die lidstaat werken. Omdat de Deense regeling zonder onderscheid van toepassing is op alle schepen die de Deense vlag

voeren en in overeenstemming is met artikel 79, lid 5, VWEU concludeert het Hof dat het werkvergunningsvereiste geen beperking van de vrijheid van vestiging vormt. Dit oordeel is in overeenstemming met het Nederlandse standpunt.

Doorhalingen

In de volgende zaken waarin de Nederlandse regering schriftelijke opmerkingen heeft ingediend hebben de verwijzende rechters de gestelde prejudiciële vragen ingetrokken of heeft de verzoekende partij het beroep ingetrokken. Om die reden heeft het Hof in die zaken geen uitspraak gedaan.

Zaak E-08/15, Financial Services Compensation Ltd vs TIF (Verenigd Koninkrijk) Zaak C-37/21, Flightright (Duitsland)

Zaak C-155/21, Athena Investments e.a. (Zweden) Zaak C-165/21, Orion Corporation (Denemarken)

Zaak C-663/15 en C664/15, Umweltverband WWF Österreich e.a. (Oostenrijk)

Bijlage 1

In 2021 afgedane zaken met Nederlandse inbreng

Zaaknummer	Zaaknaam	Trefwoord
T-245/17	ViaSat/CIE	Telecom
C-826/18	Stichting Varkens in Nood e.a.	Milieu
C-46/19 P	Raad PKK	Sancties
C-83/19, C-127/19 en C-195/19	Asociația “Forumul Judecătorilor din România” e.a.	Rechtsstaat
C-120/19	X	Milieu
T-157/19	Şanlı/Raad	Sancties
C-193/19	Migrationsverket	Asiel en Migratie
C-194/19	État belge	Asiel en Migratie
C-279/19	Commissioners for Her Majesty’s Revenue and Customs	Douane
C-355/19	Asociația “Forumul Judecătorilor din România” e.a	Rechtsstaat
C-361/19	De Ruiter vof	Landbouw en visserij
C-403/19	Société Générale	Fiscaal recht
C-428/19	Rapidspeed	Sociaal recht
C-439/19	Latvijas Republikas Saeima	Gegevensbescherming
C-441/19	Staatssecretaris van Justitie en Veiligheid	Asiel en Migratie
C-484/19	Lexel	Fiscaal recht
C-505/19	Bundesrepublik Deutschland	Strafrecht
C-546/19	Westerwaldkreis	Asiel en Migratie
C-564/19	IS	Rechtsstaat
C-580/19	Stadt Offenbach am Main	Sociaal recht
C-585/19	Academia de Studii Economice din Bucureşti	Sociaal recht
C-636/19	CAK	Sociale zekerheid
C-673/19	M e.a.	Asiel en Migratie

Zaaknummer	Zaaknaam	Trefwoord
C-719/19	Staatssecretaris van Justitie en Veiligheid	Burgerschap
C-733/19	Nederland / Raad en Europees Parlement	Landbouw en visserij
C-741/19	République de Moldavie	Investeringsbescherming
C-791/19	Europese Commissie/ Republiek Polen	Rechtsstaat
C-854/19	Vodafone	Telecom
C-872/19 P	Bolivariaanse Republiek Venezuela / Raad van de Europese Unie	Sancties
C-896/19	Repubblika	Rechtsstaat
C-901/19	Bundesrepublik Deutschland	Asiel en Migratie
C-921/19	Staatssecretaris van Justitie en Veiligheid	Asiel en Migratie
C-922/19	Stichting Waternet	Consumentenbescherming
E-4/20	E-4/20 Tor-Arne Martinez Haugland v The Norwegian Government	Beroepskwalificaties
C-5/20	Vodafone	Telecom
E-13/20	O v Arbeids- og velferdsdirektoratet	Sociale zekerheid
E-15/20	Criminal Proceedings Against P	Sociale zekerheid
C-18/20	Bundesamt für Fremdenwesen und Asyl	Asiel en Migratie
C-30/20	Volvo e.a.	Burgerlijke en handelszaken
C-34/20	Telekom Deutschland	Telecom
C-39/20	Jumbocarry Trading	Douane
C-71/20	Anklagemyndigheden	Vrij verkeer - Vestiging
C-109/20	PL Holdings	Investeringsbescherming

Zaaknummer	Zaaknaam	Trefwoord
C-166/20	Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministerija	Beroepskwalificaties
C-190/20	DocMorris	Vrij verkeer – Goederen
C-194/20	Stadt Duisburg	Associatierecht
C-214/20	Dublin City Council	Sociaal recht
C-217/20	Staatssecretaris van Financiën	Sociale zekerheid
C-241/20	État belge	Fiscaal recht
C-285/20	Raad van bestuur van het Uitvoeringsinstituut werknemersverzekeringen (Uwv)	Sociale zekerheid
C-325/20	BEMH et Conseil national des centres commerciaux	Vrij verkeer – Diensten
C-338/20	Prokuratura Rejonowa Łódź-Bałuty	Strafrecht
C-490/20	PPA Stolichna obshtina, rayon „Pancharevo“	Burgerschap
C-502/20	Institut des Experts en Automobiles	Vrij verkeer - Diensten
T-569/20	Stichting Comité N 65 Ondergronds Helvoirt/ Commissie	Milieu
T-643/20	Ryanair DAC v European Commission	Staatssteun
C-665/20 PPU	Openbaar Ministerie	Strafrecht
E-1/21	ISTM International Shipping & Trucking Management GmbH v AHV-IV-FAK	Sociale zekerheid
C-428/21 en C-429/21 PPU	Openbaar Ministerie e.a.	Strafrecht

Bijlage 2

**Aanhangige zaken per 1 mei 2022
waarin de Nederlandse regering
meedoet**

Zaaknummer	Zaaknaam	Trefwoord
C-59/18	Italie / Raad	Agentschappen, EMA
C-106/19	Italie / Raad	Agentschappen, EMA
C-232/19	Comune di Milano - Parlement en Raad	Agentschappen, EMA
C-743/19	Europees Parlement / Raad	Agentschappen, EMA
C-793/19 en C-794/19	Spacenet e.a.	Gegevensbescherming
C-817/19	Ligue des droits humains	Gegevensbescherming
T-868/19	Nouryon Industrial Chemicals / Europese Commissie	REACH
A-1/20	Adviesverzoek België	Investeringsovereenkomst
C-24/20	Europese Commissie / Raad	Bevoegdheidsverdeling
C-148/20 en C-150/20	Deutsche Lufthansa e.a.	Gegevensbescherming
C-215/20 en C-222/20	Bundesrepublik Deutschland e.a.	Gegevensbescherming
T-273/20 en C-355/20	Bundesrepublik Deutschland e.a.	Asiel en Migratie
T-279/20	CWS Powder Coatings / Europese Commissie	REACH
T-283/20	Billions Europe e.a. / Europese Commissie	REACH
T-288/20	Brillux en Daw / Europese Commissie	REACH
C-391/20	Boriss Cilevičs e.a.	Vrij verkeer
C-420/20	HN	Strafrecht
C-459/20	Staatssecretaris van Justitie en Veiligheid	Asiel en Migratie
C-436/20	ASADE	Sociale zekerheid
C-453/20	City Rail	Vervoer

Zaaknummer	Zaaknaam	Trefwoord
T-469/20	Nederland / Europese Commissie	Staatssteun
C-525/20	Association France Nature Environnement	Milieu
C-541/20 t/m C-555/20	Republiek Litouwen e.a. / Europees Parlement en Raad van de EU	Vervoer
C-560/20	Landeshauptmann von Wien	Asiel en Migratie
C-577/20	Sosiaali- ja terveystoimi lupa- ja valvontavirasto	Sociale zekerheid
C-579/20	Staatssecretaris van Justitie en Veiligheid	Asiel en Migratie
C-597/20	LOT	Consumentenbescherming, luchtvaartpassagiers
C-599/20	Baltic Master	Belastingen
C-615/20 en C-671/20	YP e.a.	Asiel en Migratie
C-624/20	Staatssecretaris van Justitie en Veiligheid	Asiel en Migratie
T-639/20	TIB Chemicals / Europese Commissie	REACH
C-676/20	ASADE	Overheidsopdrachten
C-702/20 en C-17/21	DOBELES HES e.a.	Staatssteun
C-704/20 en C-39/21	Staatssecretaris van Justitie en Veiligheid (Examen d'office de la rétention) e.a.	Asiel en Migratie
C-713/20	Raad van bestuur van de Sociale verzekeringsbank	Sociale zekerheid
C-720/20	Bundesrepublik Deutschland	Asiel en Migratie
C-6/21 P en C-16/21 P	Duitsland en Estland / Pharma Mar en Europese Commissie	Geneesmiddelen

Zaaknummer	Zaaknaam	Trefwoord
C-19/21	Staatssecretaris van Justitie en Veiligheid	Asiel en Migratie
C-22/21	Minister for Justice and Equality	Burgerschap
C-36/21	Sense Visuele Communicatie en Handel	Landbouw en Visserij
C-51/21	Aktsiaselts M.V.WOOL	Voedselveiligheid
C-61/21	Ministre de la Transition écologique et Premier ministre	Milieu
C-66/21	Staatssecretaris van Justitie en Veiligheid	Asiel en Migratie
C-69/21	Staatssecretaris van Justitie en Veiligheid	Asiel en Migratie
C-83/21	Airbnb Ireland et Airbnb Payments UK	Dienstenrichtlijn
C-88/21	Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerija	Schengen
T-102/21	Bastion Holding e.a. / Europese Commissie	Staatssteun
C-147/21	CIHEF e.a.	Landbouw en Visserij
C-153/21	Ministre de l'Immigration et de l'Asile	Asiel en Migratie
C-159/21	Országos Idegenrendészeti Főigazgatóság e.a	Asiel en Migratie
C-162/21	PACCAR e.a.	Mededinging
T-163/21	De Capitani / Raad	Eurowob
C-164/21	Baltijas Starptautiska Akadēmija	Staatssteun
T-167/21	European Gaming and Betting Association v Commission	Staatssteun

Zaaknummer	Zaaknaam	Trefwoord
C-180/21	Inspektor v Inspektorata kam Visshia sadeben savet	Gegevensbescherming
C-189/21	R. en R.	Landbouw en Visserij
C-194/21	Staatssecretaris van Financiën	Belastingen
C-204/21	Europese Commissie / Polen	Rechtsstaat
C-213/21 en C-214/21	Italy Emergenza e.a.	Overheidsopdrachten
T-216/21	Ryanair and Malta Air / Europese Commissie	Staatssteun
T-227/21	Illumnia / Europese Commissie	Mededinging
C-228/21, C-254/21, C-297/21, C-315/21 en C-328/21	Ministero dell'Interno	Asiel en Migratie
C-270/21	A	Beroepskwalificaties
C-283/21	Deutsche Rentenversicherung Bund	Sociale zekerheid
T-289/21	Bastion Holding e.a. / Europese Commissie	Staatssteun
C-291/21	Starkinvest	Rechterlijke bevoegdheid
C-292/21	CNAE e.a.	Dienstenrichtlijn
C-318/21	Stockholm School of Economics in Riga	Staatssteun
C-323/21	Staatssecretaris van Justitie en Veiligheid	Asiel en Migratie
C-324/21 en C-325/21	Staatssecretaris van Justitie en Veiligheid	Asiel en Migratie
C-330/21	The Escape Center	Belastingen

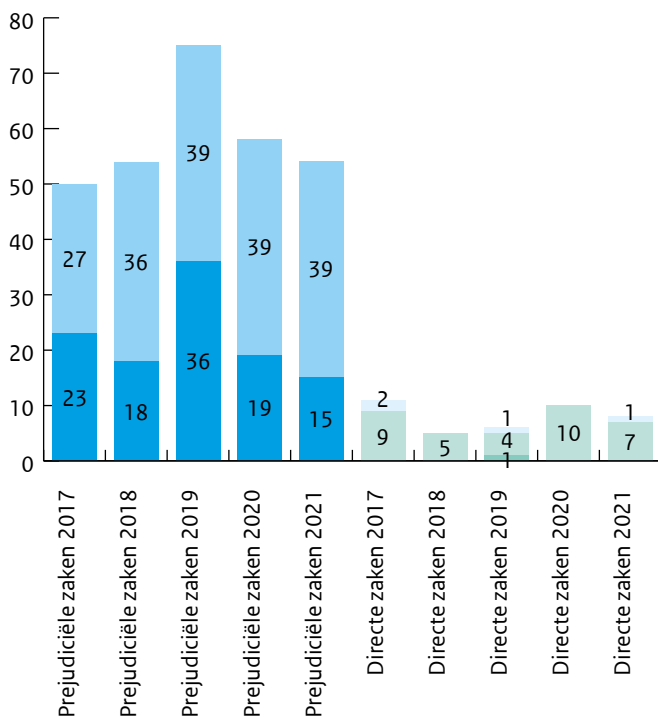
Zaaknummer	Zaaknaam	Trefwoord
C-338/21	Staatssecretaris van Justitie en Veiligheid	Asiel en Migratie
C-356/21	TP	Gelijke behandeling
C-402/21	Staatssecretaris van Justitie en Veiligheid	Asiel en Migratie
C-410/21	DRV Intertrans	Vervoer
C-422/21	Ministero dell'Interno	Asiel en Migratie
C-449/21	Towercast	Mededinging
C-480/21	Minister van Veiligheid en Justitie	EAB
T-494/21	Ryan Air en Malta Air / Europese Commissie	Staatssteun
T-518/21	EPPA / Europese Commissie	Milieu
C-521/21	Rzecznik Praw Obywatelskich	Rechtsstaat
C-544/21	Stadt Mainz	Dienstenrichtlijn
C-548/21	Bezirkshauptmannschaft Landeck	Gegevensbescherming
C-551/21	Europese Commissie / Raad	Institutioneel recht
C-556/21	Staatssecretaris van Justitie en Veiligheid	Asiel en Migratie
C-568/21	Staatssecretaris van Justitie en Veiligheid	Asiel en Migratie
C-631/21	Taxi Horn Tours	Aanbesteding
C-637/21	K.R.	Asiel en Migratie
C-646/21	Staatssecretaris van Justitie en Veiligheid	Asiel en Migratie
C-647/21 en C-648/21	D. K. e.a.	Rechtsstaat
C-661/21	Verbraeken J. en Zonen	Sociale Zekerheid

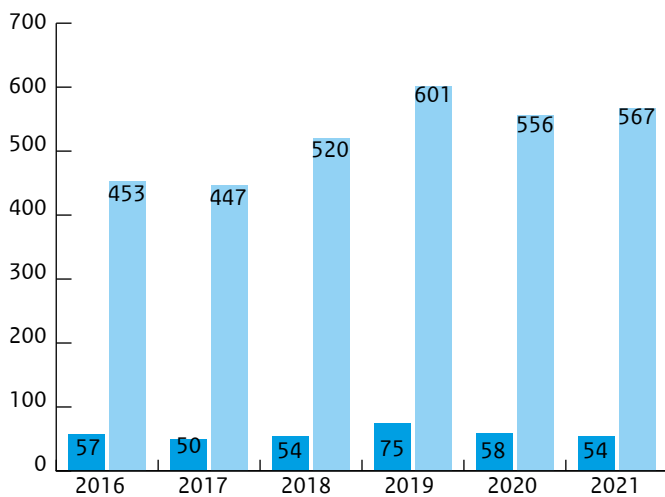
Zaaknummer	Zaaknaam	Trefwoord
C-663/21	Bundesamt für Fremdenwesen und Asyl	Asiel en Migratie
C-665/21 P	MKB Multifunds	Staatssteun
C-669/21	E. D. L.	EAB
C-711/21 en C-712/21	Etat Belge	Asiel en Migratie
C-718/21	Krajowa Rada	Rechtsstaat
C-745/21	Staatssecretaris van Justitie en Veiligheid	Asiel en Migratie
C-756/21	International Protection Appeals Tribunal	Asiel en Migratie
C-806/21	TF	Strafrecht
C-819/21	Staatsanwaltschaft Aachen	Rechtsstaat
C-8/22	Commissaire général aux réfugiés et aux apatrides	Asiel en Migratie
C-24/22	PR Pet	Geneesmiddelen
C-27/22	Volkswagen	Ooneerlijke handelspraktijken
C-51/22	PannonHitel	Consumentenbescherming, luchtvaartpassagiers
C-107/22	X et inspecteur van de Belastingdienst Douane	Douane
C-119/22	Teva et Teva Finland	Geneesmiddelen
T-137/22 en 203/22	Nederland / Europese Commissie	Landbouw en Visserij, subsidie
C-142/22	The Minister for Justice and Equality	Strafrecht
C-151/22	Staatssecretaris van Veiligheid en Justitie	Asiel en Migratie

Bijlage 3

Statistieken van de Nederlandse inbreng bij het Hof van Justitie

[illegible]

viezen | Asiel en Migratie | Associatieverdrag Turkije | Burgerschap | Burgerlijke en handelszaken – EEX-verordening | Douane | Externe betrekkingen

Deze brochure is een uitgave van:
Het ministerie van Buitenlandse Zaken
Postbus 20061 | 2500 EB Den Haag
www.rijksoverheid.nl
© Buitenlandse Zaken | mei 2022
22403439